

DZIENNIK ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR. 14, POKÓJ NR. 14, TELEFON 218-03

PRENUMERATA:	
kwartalnie	Zł. 3.—
półrocznie	" 6.—
rocznie	" 12.—
pojedynczy zeszyt	" 1.—

CENY OGŁOSZEŃ:	
1 strona przed tekstem .	Zł. 150.—
$\frac{1}{2}$ " " " " .	" 80.—
1 " za tekstem . . .	" 100.—
$\frac{1}{2}$ " " " " . . .	" 60.—
drobne po 10 groszy za wyraz.	

Treść zeszytu 9-go z dnia 15. IX. 1934 r.

---

1. Majątek komunalny gminy m. Łodzi — art. B. Köhlera	293
2. Działalność Oddziału Szpitalnictwa W. Z. P. za rok budżetowy 1933/1934	306
3. Przegląd ustawodawstwa, rozporządzeń i wyjaśnień władz	325
4. Kronika. I. Ogólna, II. Z życia Zarządu Miejskiego w Łodzi, III. Różne	326—337
5. Sprawozdanie Finansowe Zarządu Miejskiego za czas od 1 kwietnia do 31 sierpnia 1934 roku	338
6. Nekrologi. Ruch służbowy za miesiąc sierpień 1934 r.	339
7. Okólniki 20 i 21	342
8. Ogłoszenia	344

BRUNON KÖHLER

Referent Księgowy
Urzędu Kontroli Miejskiej

MAJĄTEK KOMUNALNY GMINY m. ŁODZI

(Ciąg dalszy)

D. Przedsiębiorstwa komunalne.

W dziale tym wykazany jest wkład gminy w przedsiębiorstwa komunalne, prowadzone na prawach jednostek autonomicznych, nie posiadających wprowadzie osobowości prawnej, lecz finansowo, rachunkowo i pod względem administracyjnym wyodrębnione z organizacji władz gminy.

Do takich przedsiębiorstw zaliczyć należy:

Przedsiębiorstwo miejskie pod nazwą „Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi“.

„Gazownia Miejska“.

„Komunalna Kasa Oszczędności m. Łodzi“.

Wkład gminy w przedsiębiorstwo „Kanalizacja i Wodociągi“ był już omawiany w dziale „Kanalizacja“.

Udział gminy w Kasie Komunalnej w sumie 100.000 zł., w myśl opinii Związku Kas Komunalnych i Powiatowych, — nie jest uwzględniany w zestawieniach majątkowych gminy i figuruje w konwencjonalnej sumie zł. 0,01.

Pozostaje więc w dziale tym do omówienia aktyw gminy, ulokowane w „Gazowni Miejskiej“.

Gazownia m. Łodzi wybudowana została przez „Towarzystwo Holmes i Comp.“ w roku 1869 zgodnie z udzieloną temu Towarzystwu przez ówczesne władze, koncesję. Koncesja udzielona była na lat 40. W roku 1909 gazownia przeszła na własność miasta i była wydzielona konsorcjum obywateli miejskich do roku 1920. Od tego roku gazownia prowadzona jest przez gminę, jako przedsiębiorstwo komunalne na prawach jednostki autonomicznej. Wartość przejętego w roku 1920 przedsiębiorstwa określono, jako jego kapitał zakładowy, i w tej wysokości po dwukrotnym przerechowaniu figuruje kapitał ten w bilansach w sumie złotych 3.381.454,99. Kapitał zakładowy innym zmianom, poza przewalutowaniem, nie podlegał, przeto słusznem będzie przyjąć podaną kwotę dla całego okresu od 1919—1933 roku.

Po przejściu przedsiębiorstwa na rzecz miasta część zysków była kumulowana dla zapewnienia Gazowni funduszków własnych. Fundusze te w bilansie na dzień 1. IV. 1929 r. były wykazane w sumie złotych 1.771.587,55. Nie posiadając danych co do wysokości funduszków

własnych w latach poprzednich, przyjmując, że wzrastały one od 1921 roku równomiernie, co stanowiłoby roczny przyrost w kwocie 214.726,44 w ciągu 8 i ¼ lat.

Ustaloną w powyższy sposób wartość omawianego aktywu w okresie od 1919 do 1933 roku wykazuje tablica 20.

*Fundusze gminy w przedsiębiorstwie „Gazownia Miejska“
w latach 1919—1933.*

TABLICA 20.

Rok	Kapitał zakładowy	Inne fundusze własne	Razem fundusze gmi- ny w przedsiębior- stwie
1. I. 19.9	3,381,454.99	—	3,381,454.99
1. I. 1920	3,381,454.99	—	3,381,454.99
1. I. 1921	3,381,454.99	—	3,381,454.99
1 I. 1922	3,381,454.99	214,737.88	3,596,192.87
1. I. 1923	3,381,454.99	429,475.76	3,810,930.75
1. I. 1924	3,381,454.99	644,213.64	4,025,668.63
1. I. 1925	3,381,454.99	858,951.52	4,240,406.51
1 I. 1926	3,381,454.99	1,073,689.40	4,455,144.39
1. I. 1927	3,381,454.99	1,288,427.28	4,669,882.27
1. IV. 1927	3,381,454.99	1,342,111.75	4,723,566.74
1. IV. 1928	3,381,454.99	1,556,848.63	4,938,304.62
1. IV. 1929	3,381,454.99	1,771,587.55	5,153,042.54
1. IV. 1930	3,381,454.99	1,848,876.56	5,230,331.55
1. IV. 1931	3,381,454.99	2,099,095.01	5,480,550.—
1. IV. 1932	3,381,454.99	2,309,078.08	5,690,533.07
1 IV. 1933	3,381,454.99	2,496,633.—	5,878,087.99

E. Lokaty.

Omawiany dział obejmuje wartość papierów wartościowych oraz wartość reprezentowanego pakietem posiadanych akcji udziału miasta w następujących przedsiębiorstwach koncesjonowanych:

- w „Łódzkim Towarzystwie Elektrycznym“ Sp. Akc. (Elektrownia Łódzka),
- w „Kolei Elektrycznej Łódzkiej“ Sp. Akc. (Tramwaje).

1. Udział miasta w przedsiębiorstwie „Kolej Elektryczna Łódzka“ (Tramwaje).

Tramwaje eksploatuje obecnie Spółka Akcyjna „Kolej Elektryczna Łódzka“ na podstawie udzielonej w dniu 25 czerwca 1925 roku koncesji z terminem jej wygaśnięcia w końcu roku 1962, t. j. na okres

59 lat 7 miesięcy. Nowa koncesja wydana została wzamian za koncesję dawnych władz rosyjskich. Za zrzeczenie się przez miasto praw, wynikających z poprzedniej koncesji, spółka przelała, na zasadzie artykułu 17 umowy koncesyjnej, na własność gminy jedną trzecią część całego swego majątku, wykazanego w bilansie otwarcia nowej spółki. Udział ten wyraża się w posiadaniu przez gminę odpowiedniego pakietu akcji. Poza tym zasadniczym warunkiem, artykuł 26 umowy przewiduje prawo gminy do bezpłatnego, po wygaśnięciu umowy, przejęcia wszystkich ruchomości, nieruchomości i urządzeń, powstałych do dnia 1 stycznia 1938 r., oraz prawo do bezpłatnego przejęcia funduszu renowacyjnego.

Fundusze własne spółki wykazują ciągły i intensywny wzrost. Wysokość ich, bez uwzględnienia jednakże funduszu amortyzacyjnego i renowacyjnego, obrazuje tablica 21, sporządzona na podstawie kolejnych bilansów spółki.

*Fundusze własne przedsiębiorstwa „Kolej Elektryczna Łódzka” Sp. Akc.
w latach 1923—1933.*

TABLICA 21.

Rok	Kapitał zakładowy		Inne fundusze własne bez amortyzacyjnego i renowacyjnego		Ogółem funduszu własnego przedsiębiorstwa	
	złotych	gr.	złotych	gr.	złotych	gr.
1. I. 1923	—	—	—	—	—	—
1. I. 1924	8,400,000	—	51,079	37	8,451,079	37
1. I. 1925	8,400,000	—	31,079	37	8,431,079	37
1. I. 1926	8,400,000	—	1,275,388	43	9,675,388	43
1. I. 1927	9,450,000	—	360,142	63	9,810,142	63
1. IV. 1927	9,450,000	—	390,476	96	9,840,476	96
1. IV. 1928	9,450,000	—	451,142	63	9,901,142	63
1. IV. 1929	15,727,500	—	1,093,642	63	16 821,142	63
1. IV. 1930	20,250,000	—	925,142	63	21,175,142	63
1. IV. 1931	20,250,000	—	1,078,000	—	21,328,000	—
1 IV. 1932	20,250,000	—	1,813,000	—	22,063,000	—
1. IV. 1933	20,250,000	—	3,250,000	—	23,500,000	—

Wskutek sprzedaży w roku 1929 przez gminę części pakietu akcji, przewidziany w umowie udział gminy w wysokości $\frac{1}{3}$ funduszy własnych spółki obniżył się do $\frac{4}{15}$. Wartość aktywu z tytułu posiadanych akcji podaje tablica 22.

*Wartość udziału gminy m. Łodzi w funduszach przedsiębiorstwa
„Kolej Elektryczna Łódzka” w latach 1923—1933.*

TABLICA 22

Rok	Ogółem fundusze własne przedsiębiorstwa. Tab. 21		Wysokość udziału gminy	Wartość udziału gminy z tytułu posiadanych akcji	
	złotych	gr.		złotych	gr.
1. I. 1923	—	—	—	—	—
1. I. 1924	8,451,079	37	1/3	2,817,026	45
1. I. 1925	8,431,079	37	1/3	2,810,359	79
1. I. 1926	9,675,388	43	1/3	3,225,129	47
1. I. 1927	9,810,142	63	1/3	3,270,047	54
1. IV. 1927	9,840,476	96	1/3	3,280,158	98
1. IV. 1928	9,901,142	63	1/3	3,300,380	87
1. IV. 1929	16,821,142	63	1/3	5,607,047	54
1. IV. 1930	21,175,142	63	4/15	5,646 704	68
1. IV. 1931	21,328,000	—	4/15	5,687,466	60
1. IV. 1932	22,063,000	—	4/15	5,883,466	60
1. IV. 1933	23,500,000	—	4/15	6,266,666	66

Wartość aktywów, wynikającego z prawa gminy do bezpłatnego przejęcia nieruchomości, ruchomości i urządzeń, wzrasta corocznie o $\frac{12}{475}$ wartości tych obiektów (rok = 12 miesięcy, okres koncesyjny = 475 miesięcy). Wzrost wartości tego aktywów wykazuje tablica 23.

Wartość aktywów gminy z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji przedsiębiorstwa „Kolej Elektryczna Łódzka” w latach 1919—1933.

TABLICA 23

Rok	Wartość inwestycji mających przejąć bezpłatnie na rzecz gminy *)		Czynnik czasu zwiększający udział miasta z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji	Wartość aktywów gminy z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji	
	złotych	gr.		złotych	gr.
1. I. 1924	8,517,639	23	7/475	125,523	09
1. I. 1925	9,279,092	57	19/475	371,163	67
1. I. 1926	10,183,642	25	31/475	664,616	44
1. I. 1927	10,389,594	96	43/475	940,531	69
1. IV. 1927	11,116,000	64	46/475	1,076,497	06
1. IV. 1928	13,295,217	71	58/475	1,623,415	94
1. IV. 1929	26,202,398	49	70/475	3,861,405	80
1. IV. 1930	32,704,302	88	82/475	5,645,795	43
1. IV. 1931	33,354,767	93	94/475	6,600,733	02
1. IV. 1932	33,420,973	87	106/475	7,458,154	17
1. IV. 1933	33,389,101	89	118/475	8,294,555	60

*) Dane według przedsiębiorstwa „Kolej Elektryczna Łódzka”.

Aktyw ten nie podlega amortyzacji, gdyż zużycie inwestycji znajduje rekompensatę w funduszu renowacyjnym, który według umowy ma przejść bezpłatnie na rzecz gminy po wygaśnięciu koncesji.

Mając ustaloną wartość aktywów gminy z tytułu udziału w funduszach spółki, oraz — wartość aktywów z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji, można ustalić całkowitą wartość udziału gminy w spółce. Wykazuje to tablica 24.

Ogólna wartość udziału gminy w przedsiębiorstwie „Kolej Elektryczna Łódzka“ w latach 1923—1933.

TABLICA 24.

Rok	Wartość udziału gminy				Ogółem wartość udziału gminy w przedsiębiorstwie	
	z tytułu posiadanych akcji tab. 22		z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji tab. 23			
	złotych	gr.	złotych	gr.	złotych	gr.
1. I. 1924	2,817,026	45	125,523	09	2,942,549	34
1. I. 1925	2,810,359	79	371,163	67	3,181,523	46
1. I. 1926	3,225,129	47	664,616	44	3,889,745	91
1. I. 1927	3,270,047	54	940,531	69	4,210,579	23
1.IV. 1927	3,280,158	98	1,076,497	06	4,356,656	04
1.IV. 1928	3,300,380	87	1,623,415	94	4,923,796	81
1 IV. 1929	5,607,047	54	3,861,405	80	9,468,453	34
1.IV. 1930	5,646,704	68	5,645,795	43	11,292,500	11
1.IV. 1931	5,687,466	60	6,600,733	02	12,288,199	62
1.IV. 1932	5,883,466	60	7,458,154	17	13,341,620	77
1.IV. 1933	6,266,666	66	8,294,555	60	14,561,222	26

2. Udział w Łódzkim Towarzystwie Elektrycznym (Elekrownia).

Elekrownia prowadzona jest przez spółkę akcyjną „Łódzkie Towarzystwo Elektryczne“ na podstawie udzielonego za zgodą miasta uprawnienia rządowego. Uprawnienie zostało wydane w dniu 23 października 1925 r. na lat 40 wzamian za posiadaną przez „Towarzystwo Elektrycznego Oświetlenia 1886 r.“ dawną koncesję z 1903 r. i przewiduje następujące korzyści na rzecz gminy m. Łodzi:

- 1) udział w wysokości 20% w funduszach spółki,
- 2) prawo do bezpłatnego przejęcia po wygaśnięciu uprawnienia wszystkich ruchomości, nieruchomości i urządzeń, przejętych od „Towarzystwa 1886 r.“, a wykazanych w bilansie otwarcia spółki,

- 3) prawo do bezpłatnego przejęcia po wygaśnięciu uprawnień funduszu renowacyjnego, tworzonego przez spółkę z corocznych odpisów, jako rekompensatę za zużycie w czasie trwania koncesji ruchomości i nieruchomości, przejętych przez nową spółkę od „Towarzystwa 1886 r.”,
- 4) prawo do bezpłatnego przejęcia przez gminę, nawet w wypadku przedterminowego wykupu przedsiębiorstwa, urządzeń oświetlenia elektrycznego ulic.

Udział gminy w funduszach spółki wyraża się w posiadaniu pakietu akcji, reprezentujących 20% kapitałów spółki. Do roku 1930 pakiet wynosił ściśle 20% emitowanych akcji. W roku budżetowym 1929/30 miasto nabyło dodatkowo 1500 akcji spółki wzamian za 4650 akcji „Towarzystwa 1886 roku”, wobec czego przewidziany w uprawnieniu 20%-owy udział miasta zmienił się i na 84.000 ogółu akcji, gmina posiadała ich 18.300. Po podniesieniu w roku 1931/32 kapitału akcyjnego z 42 milionów złotych do 60 milionów zł., gmina posiadała 26.142 akcji wobec 120.000, reprezentujących podwyższony kapitał.

Wysokość funduszy własnych wykazuje sporządzona na podstawie bilansów przedsiębiorstwa tablica 25, przyczem do „funduszy własnych” nie jest zaliczony fundusz amortyzacyjny i renowacyjny.

*Fundusze własne przedsiębiorstwa „Towarzystwo Elektryczne Łódzkie”
w latach 1925—1933.*

TABLICA 25.

Rok	Kapitał zakładowy		Inne fundusze własne bez amortyzacyjnego i renowacyjnego		Ogółem fundusze własne przedsiębiorstwa	
	złotych	gr.	złotych	gr.	złotych	gr.
1. I. 1925	—	—	—	—	—	—
1. I. 1926	20,000,000	—	194,983	96	20,194,983	96
1. I. 1927	20,000,000	—	1,129,697	07	21,129,697	07
1. IV. 1927	20,000,000	—	1,464,931	91	21,464,931	91
1. IV. 1928	30,000,000	—	2,470,636	46	32,470,636	46
1. IV. 1929	42,000,000	—	1,160,367	07	43,160,367	07
1. IV. 1930	42,000,000	—	1,402,673	81	43,402,673	81
1. IV. 1931	42,000,000	—	1,635,761	08	43,635,761	08
1. IV. 1932	60,000,000	—	2,847,720	54	62,847,720	05
1. IV. 1933	60,000,000	—	7,063,821	17	67,063,821	17

Wartość udziału gminy w funduszach własnych przedsiębiorstwa określa tablica 26.

Nieruchomości, urządzenia i ruchomości, które po wygaśnięciu uprawnień mają przejść bezpłatnie na rzecz miasta, wykazane były w bilansie otwarcia spółki w sumie zł. 19.857.289,65. Suma ta, po przerechowaniu w roku 1929/30, wykazywana jest obecnie w wysokości zł. 54.120.158,16. — Udział gminy w tym aktywie wzrasta corocznie o $\frac{1}{40}$ bilansowej jego wartości.

Zwiększająca się corocznie wartość aktywum wykazuje na poszczególne lata badanego okresu tablica 27.

Wartość udziału gminy w funduszach przedsiębiorstwa „Towarzystwo Elektryczne Łódzkie“ w latach 1925—1933.

TABLICA 26.

Rok	Fundusze własne przedsiębiorstwa (tab. 25)		Wysokość udziału gminy	Wartość udziału gminy w funduszach przedsiębiorstwa	
	złotych	gr.		złotych	gr.
1 I. 1925	—	—	—	—	—
1. I. 1926	20,194,983	96	1/5	4,038,996	80
1. I. 1927	21,129,697	07	1/5	4,225,939	40
1.IV. 1927	21,464,931	91	1/5	4,292,986	38
1.IV. 1928	32,470,636	46	1/5	6,494,127	29
1.IV. 1929	43,160,367	07	1/5	8,632,073	41
1.IV. 1930	43,402,673	81	18,300/ 84,000	9,455,582	55
1.IV. 1931	43,635,761	08	18,300/ 84,000	9,506,362	24
1.IV. 1932	62,847,700	54	26,142/120,000	13,691,375	91
1 IV. 1933	67,063.821	17	26,142/120,000	14,609,853	44

Wartość w latach 1925—1933 aktywum gminy z tytułu bezpłatnego przejścia inwestycji Elektrowni.

TABLICA 27.

Rok	Wartość inwestycji mających przejść bezpłatnie na rzecz gminy		Czynnik czasu zwiększający udział miasta z tytułu bezpłatnego przejścia inwestycji na rzecz gminy	Wartość aktywum gminy z tytułu bezpłatnego przejścia inwestycji	
	złotych	gr.		złotych	gr.
1. I. 1925	—	—	—	—	—
1. I. 1926	19,837,289	63	1/40	495,932	24
1. I. 1927	19,837,289	63	2/40	991,864	48
1.IV. 1927	19,837,289	63	2 i 1/4/40	1,115,847	54
1.IV. 1928	19,837,289	63	3 i 1/4/40	1,611,779	78
1.IV. 1929	19,837,289	63	4 i 1/4/40	2,107,712	02
1.IV. 1930	34,120,138	16	5 i 1/4/40	4,478,268	13
1.IV. 1931	34,120,138	16	6 i 1/4/40	5,331,271	58
1.IV. 1932	34,120,138	16	7 i 1/4/40	6,184,275	04
1.IV. 1933	34,120,138	16	8 i 1/4/40	7,037,278	50

W obliczeniu wartości udziału z tytułu bezpłatnego przejęcia ruchomości, nieruchomości i urządzeń, nie jest uwzględniona amortyzacja tych inwestycji, gdyż znajduje ona pokrycie w funduszu renowacyjnym. Fundusz renowacyjny formowany jest przez spółkę z corocznych odpisów i, jak wspomniałem poprzednio, przekazany zostanie gminie bezpłatnie, jako rekompensata za zużycie inwestycji.

Aktyw gminy wynikający z prawa do bezpłatnego przejęcia sieci oświetlenia elektrycznego ulic był już uwzględniony przy określaniu wartości nieruchomości, w grupie „słupy ogłoszeniowe, instalacje uliczne i t. p.“.

Na zasadzie przytoczonych już danych o udziale gminy w przedsiębiorstwie „Łódzkie Towarzystwo Elektryczne“, można określić ogólną wartość udziału. Wykazuje to tablica 28.

Ogólna wartość udziału gminy w przedsiębiorstwie „Towarzystwo Elektryczne Łódzkie“ w latach 1925—1933.

TABLICA 28.

Rok	Wartość udziału gminy w funduszach przedsiębiorstwa (tab. 26)		Wartość udziału gminy z tytułu bezpłatnego przejęcia inwestycji (tab. 27)		Ogólna wartość udziału gminy w przedsiębiorstwie	
	złotych	gr.	złotych	gr.	złotych	gr.
1. I. 1925	—	—	—	—	—	—
1. I. 1926	4,038,996	80	495,932	24	4,534,929	04
1. I. 1927	4,225,939	41	991,864	48	5,217,803	89
1. IV. 1927	4,292,986	38	1,115,847	54	5,408,833	92
1. IV. 1928	6,494,127	29	1,611,779	78	8,105,907	07
1. IV. 1929	8,632,073	41	2,107,712	02	10,739,785	43
1. IV. 1930	9,455,582	55	4,478,268	13	13,933,850	68
1. IV. 1931	9,506,362	24	5,331,271	58	14,837,633	82
1. IV. 1932	13,691,375	91	6,184,275	04	19,875,650	95
1. IV. 1933	14,609,853	44	7,037,278	50	21,647,131	94

3. Inne lokaty.

Busk. Magistrat m. Łodzi zadeklarował w roku 1927/28 uczestnictwo w „Towarzystwie budowy uzdrowiska dla dzieci skrofulicznych w Busku“, nabywając 8 udziałów po 8.000 zł. W roku 1931/32 wysokość udziałów została podwyższona do 10.000 zł. Wynikający z powyższego ruch aktywów podaje tablica 29.

*Wartość udziału miasta w uzdrowisku Busk**w latach 1928—1933.*

TABLICA 29

Rok	złotych	gr.
1. IV. 1928	64,000	—
1. IV. 1929	64,000	—
1. IV. 1930	64,000	—
1. IV. 1931	64,000	—
1. IV. 1932	80,000	—

Papiery wartościowe. Lokaty te posiadają podwójny charakter:

- jako udział w inwestycjach,
- jako lokata funduszu szpitalnego.

W pierwszej grupie mieszczą się stosunkowo drobne ilości akcyj Banku Polskiego i Polskiego Banku Komunalnego. Stan tego aktywum na poszczególne lata podaje tablica 30.

*Wartość lokat w papierach wartościowych**w latach 1919—1933.*

TABLICA 30

Rok	złotych	gr.
1919	238,214	50
1920	238,214	50
1. I. 1921	238,214	50
1. I. 1922	238,214	50
1. I. 1923	238,214	50
1. I. 1924	238,214	50
1. I. 1925	260,814	50
1. I. 1926	260,814	50
1. I. 1927	260,814	50
1. IV. 1927	260,814	50
1. IV. 1928	263,314	50
1. IV. 1929	263,314	50
1. IV. 1930	25,757	75
1. IV. 1931	39,664	23
1. IV. 1932	39,704	75
1. IV. 1933	40,273	38

Różnica między sumą z roku 1929 i 1950 spowodowana została pozbyciem akcyj „Towarzystwa r. 1886”, wzamian za co otrzymała gmina 1500 akcyj Elektrowni.

Sprawa funduszu szpitalnego wyłoniła się w związku z umową zawartą w roku 1914 między gminą i konsorcjum dzierżawców Gazowni Miejskiej.

Paragraf drugi tej umowy przewidywał sformowanie specjalnego funduszu na budowę dwóch szpitali miejskich. W tym celu obowiązani byli dzierżawcy corocznie wpłacać Magistratowi — prócz czynszu dzierżawnego — określone sumy na uformowanie funduszu szpitalnego, oraz — odpisywać od czystego zysku 10 % na powiększenie tegoż funduszu. Ta część funduszu miała być przechowywana w kasie konsorcjum. Gdyby do dnia rozwiązania umowy Magistrat nie przystąpił do budowy szpitala, całkowity fundusz, a więc zarówno sumy wpłacone do Kasy Miejskiej, jak również sumy przechowywane na ten cel w kasie konsorcjum, miał być ulokowany w papierach wartościowych. W wyniku rozrachunku, jaki nastąpił w sierpniu 1921 r., okazało się, że na fundusz szpitalny składają się następujące sumy:

- a) 22 raty po 16.250 rubli, wpłacone w różnych okresach czasu do Kasy Miejskiej,
- b) papiery wartościowe państwowe na nominalnych Mp. 251.700, oraz obligacje m. Łodzi na nominalnych Mp. 395.600, które b. konsorcjum przekazało przy rozrachunku,
- c) suma 859.505,61 Mp., wpłacona przez b. dzierżawców Magistratowi przy rozrachunku.

Wpłaty gotówkowe na rzecz funduszu, które wynosiły, jak wspomniano, 22 raty po 16.250 rubli, jak również dopłata końcowa Mp. 859.505,61, zostały zapisane na wpływy administracyjne budżetu gminy, wobec czego można je uważać dla funduszu szpitalnego za przypadłe. Zachowana została jedynie ta część funduszu, która w chwili rozrachunku ulokowana była w papierach wartościowych. Posiadane z tego tytułu obligacje państwowe zamienione zostały w roku 1929 na obligacje „5 % Państwowej Pożyczki Konwersyjnej” na nominalnych zł. 75.470.—. Obligacje m. Łodzi przyjmowane są do zestawień majątku gminy według tej wartości, jaką Magistrat zamierza stosować przy konwersji swych obligacyj. Czyni to dla obligacyj m. Łodzi zł. 10.725,10.

Wysokość więc lokat funduszu szpitalnego należy wykazać za cały okres 1921—1953 r. według nominalnej wartości skonwertowanych obligacyj, a mianowicie:

obligacje państwowe	. . .	Zł. 73.470,—
„ m. Łodzi	. . . . „	<u>10.723,10</u>
Razem		Zł. 84.193,10

Mając dane o wartości poszczególnych lokat, można ustalić ogólną wartość tego aktywu. Odpowiednie dane zawarte są w tablicy 31 (str. 304).

* * *

Całkowitą wartość aktywów trwałych przedstawia tablica 32 (str. 305).

OGÓLNA WARTOŚĆ LOKAT GMINY

w latach 1919-1933.

TABLICA 31.

Data	Udział w Tramwajach (tabl. 24) złoty	Udział w Elektrowni (tabl. 28) złoty	Udział w Uzdrawisku Busk (tabl. 29) złoty	Papiery warto- ściowe fundu- szu szpitalnego złoty	Papiery wartościowe własne (tabl. 30) złoty	Ogółem lokaty złoty
1. I. 1919	—	—	—	—	238,214.50	238,214.50
1. I. 1920	—	—	—	—	238,214.50	238,214.50
1. I. 1921	—	—	—	84,193.10	238,214.50	322,407.60
1. I. 1922	—	—	—	84,193.10	238,214.50	322,407.60
1. I. 1923	—	—	—	84,193 10	238,214.50	322,407.60
1. I. 1924	2,942,549.54	—	—	84,193.10	238,214.50	3,264,957.14
1. I. 1925	3,181,523.46	—	—	84,193.10	260,814.50	3,526,531.06
1. I. 1926	3,889,745.91	4,534,929.04	—	84,193.10	260,814.50	8,769,682.55
1. I. 1927	4,210,579.23	5,217,803.89	—	84,193.10	260,814.50	9,773,390.72
1. 4. 1927	4,356,656.04	5,408,833.92	—	84,193.10	260,814.50	10,110,497.56
1. 4. 1928	4,923,796 81	8,105,907.07	64,000 —	84,193.10	263,314 50	13,441,211.48
1. 4. 1929	9,468,453.34	10,739,785.43	64,000.—	84,193 10	263,314.50	20,619,746.37
1. 4. 1930	11,292,500.11	13,933,850.68	64,000.—	84,193.10	25,757 75	25,400,301.64
1. 4. 1931	12,288,199.62	14,837,633 82	64,000 —	84,193.10	39,664.23	27,313,690.77
1. 4. 1932	13,341,620.77	19,875,650.95	80,000.—	84,193.10	39,704.75	33,421,169 57
1. 4. 1933	14,561,222.26	21,647,131.94	80,000.—	84,193.10	40,273.38	36,412,820.68

WARTOŚĆ AKTYWÓW TRWAŁYCH GMINY m. ŁODZI

w latach 1919-1933.

TABLICA 32.

Na dzień	Nieruchomości (tabl. 16) złotych	Kanalizacja (tabl. 18) złotych	Ruchomości (tabl. 19) złotych	Przedsiębiorstwa komunalne (tabl. 20) złotych	Lokaty (tabl. 31) złotych	Ogółem aktywa stałe złotych
1. I. 1919	22,497,679.14	—	1,362,209.11	3,381,454.99	238,214.50	27,479,557.74
1. I. 1920	22,947,348.14	—	1,513,565.67	3,381,454.99	238,214.50	28,080,583.30
1. I. 1921	24,545,810.19	—	1,681,739.63	3,381,454.99	322,407.60	29,931,412.41
1. I. 1922	24,965,404.65	—	1,868,599.58	3,596,192.87	322,407.60	30,752,604.70
1. I. 1923	26,086,042.36	—	2,076,221.75	3,810,930.75	322,407.60	32,295,602.46
1. I. 1924	29,237,213.67	—	2,306,913.05	4,025,668.63	3,264,957.14	38,834,752.49
1. I. 1925	31,464,330.01	7,761.67	2,563,236.72	4,240,406.51	3,526,531.06	41,802,265.97
1. I. 1926	34,979,443.42	4,009,475.81	2,848,040.79	4,455,144.39	8,769,682.55	55,061,786.96
1. I. 1927	36,138,512.88	8,319,884.84	3,164,489.76	4,669,882.27	9,773,390.72	62,066,160.47
1. IV. 1927	36,513,206.47	9,092,551.51	3,516,099.72	4,723,566.74	10,110,497.56	63,955,922.—
1. IV. 1928	38,942,493.69	13,512,713.10	3,906,777.46	4,938,304.62	13,441,211.48	74,741,500.35
1. IV. 1929	51,324,151.97	23,017,091.65	4,340,863.84	5,153,042.54	20,619,746.37	104,454,896.37
1. IV. 1930	57,724,423.98	28,760,318.76	6,302,036.44	5,230,331.55	25,400,301.64	123,417,412.37
1. IV. 1931	62,261,373.28	34,564,062.33	7,100,873.34	5,480,550.—	27,313,690.77	136,720,549.72
1. IV. 1932	65,121,064.53	38,205,372.17	6,532,759.82	5,690,533.07	33,421,169.57	148,970,899.16
1. IV. 1933	67,240,910.99	41,124,413.70	6,720,041.22	5,878,087.99	36,412,820.68	157,376,274.58

(d. c. n.)

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU SZPITALNICTWA WYDZIAŁU ZDROWOTNOŚCI PUBLICZNEJ ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI ZA ROK BUDŻETOWY 1933/1934

W roku sprawozdawczym ilość łóżek w szpitalach miejskich pozostała niezmienną, gdyż tak względy finansowe, jak i lokalowe, nie pozwoliły na rozszerzenie stanu posiadania; było więc w szpitalach miejskich 1005 łóżek.

W szpitalach ogólnych społecznych ilość miejsc, w porównaniu do roku ubiegłego, zmniejszyła się o 11 (w roku 1932/1933 — 58, w roku sprawozdawczym — 47) — są to szpitale: małż. Poznańskich, Ewangelicki, „Betleem“, Św. Jana.

Ilość łóżek dla chorych dzieci w szpitalu Anny Marji została niezmienną i wynosi 120.

Liczba łóżek dla położnic została powiększona o 10 i w roku budżetowym wynosiła 60.

Wzrosła dość znacznie ilość łóżek, przeznaczonych dla umysłowo chorych, ze względu na to, że przybyło 120 łóżek w przytułkach dla spokojnych chorych, natomiast w Kochborowie, Kochanówce i Tworakach można było zmniejszyć ilość łóżek razem o 80, czyli faktyczny przyrost łóżek wyniósł 40.

Ogólny więc stan posiadania łóżek, którymi mógł rozporządzać Zarząd Miejski wynosił:

	Rok 1932/1933	Rok 1933/1934
Szpitaly miejskie	1005	1005
„ społeczne ogólne	58	47
„ „ dla dzieci	120	120
„ „ „ położnic	50	60
„ „ „ umysł. chorych	774	814
	2007	2046

Ruch chorych w szpitalach miejskich i społecznych ilustruje do-
kładnie zamieszczona na str. 307 tablica 1.

Należy zaznaczyć, że w szpitalach społecznych podane są cyfry cho-
rych, skierowanych przez Wydział Zdrowotności Publicznej, a nie
wszystkich chorych, leczących się w tych szpitalach, dlatego też

Ruch chorych w szpitalach miejskich i społecznych za pośrednictwem Wydziału Zdrowotności Publicznej w roku budżetowym 1933/1934.

TABLICA I.

Wyszczególnienie	Etat łózek budżet 1933/1934	Pozostało na dzień 1.IV 1933	Przyjęto w roku budż. 1933/34	Razem leczono chorych	Wypisano	Zmarło	Pozostało na dzień 1.IV 1934	Dni szpitalnych	‰ śmiertelności	Srednio przypada na 1 chorego dni	Srednio dzienne obłożenie szpitala
Szpitaly miejskie.											
Szpital w Radogoszczu . . .	340	327	4.389	4.716	3.992	441	283	128.306	9,4‰	27,2	351,5
„ św. Józefa . . .	150	137	2.486	2.623	2.331	175	116	53.777	6,6‰	20,5	147,
„ św. Aleksandra . . .	100	83	707	790	650	74	66	28.470	9,2‰	36,	78,
„ Marji Magdaleny . . .	80	77	1.330	1.407	1.347	—	60	31.037	—	22,	85,
„ Zapasowy . . .	100	88	794	882	674	125	83	31.712	14,5‰	36,	87,
Sanatorium w Chojnach . . .	85	81	609	690	624	—	66	31.019	—	45,	85,
„ w Łagiewnikach . . .	50	52	363	415	366	—	49	18.876	—	45,5	51,6
Prewent. w Łagiewnikach . . .	100	—	394	394	394	—	—	10.896	—	27,6	90,0
Razem . . .	1.005	845	11.072	11.917	10.379	815	723	334.093			
Szpitaly i Zakłady dla umysłowo chorych.											
Szpital w Kochanówce . . .	310	325	193	518	153	21	344	118.204			
„ w Warcie . . .	200	297	151	448	111	33	304	109.877			
Zakład w Kochorowie . . .	150	93	2	95	37	2	56	29.942			
Szpital w Tworkach . . .	10	5	3	8	1	1	6	2.609			
Zakład dla Idiotów . . .	24	25	4	29	1	—	28	9.728			
„ Dr. Soektorowej . . .	—	4	3	7	4	—	3	1.428			
„ dla chronicznie umysłowo chorych . . .	120	102	50	152	23	—	129	44.715			
Razem . . .	814	851	406	1.257	330	57	870	316.503			
Szpitaly społeczne ogólne.											
Szpital małż. IK. Poznański . . .	40	68	432	500	421	43	36	14.534			
„ Ewangelicki . . .	3	4	40	44	43	—	1	776			
„ Betleem . . .	2	1	35	36	34	1	1	553			
„ św. Jana . . .	2	8	15	23	23	—	—	472			
Razem . . .	47	81	522	603	521	44	38	16.335			
Szpital dla dzieci Anny-Marji.											
Szpital dla dzieci Anny-Marji . . .	120	132	1.464	1.596	1.310	175	111	42.244			
Zakłady położnicze.											
Szpital św. Elżbiety . . .	20	18	804	822	795	4	23	7.238			
Klinika Poł Lnas Hachol . . .	20	18	420	438	434	1	3	4.574			
„ „ ul Sterlinga 13 . . .	20	17	700	717	699	3	15	6.855			
Razem . . .	60	53	1.924	1.977	1.928	8	41	18.667			
Razem leczono w szpitalach społecznych . . .	1.041	1.117	4.316	5.433	4.089	284	1.060	393.749			
Ogółem leczono w szpitalach . . .	2.046	1.962	15.388	17.350	14.468	1.099	1.783	727.842			

% śmiertelności, średnie przebywanie chorego, średnie obłożenie nie jest podane, gdyż nie można wyprowadzać średnich z liczb niepełnych.

Z tablicy tej widać, że ilość chorych, leczonych w szpitalach miejskich, wynosiła 11.917 osób, w porównaniu z rokiem ubiegłym, jest mniejsza o 497 osób, głównie z tego powodu, że ilość chorych zakaźnych w szpitalu w Radogoszczu zmniejszyła się o 397 (w roku ubiegłym było silne bardzo nasilenie zachorowań na dur brzuszny) oraz ze względu na to, że zmniejszyła się ilość leczonych w prewentyrium w Łagiewnikach, gdyż prewentyrium czynne było nie 5 miesięcy letnich jak zwykle, a tylko cztery.

Odsetek śmiertelności w niektórych szpitalach cokolwiek się zwiększył, w innych uległ zmniejszeniu: w szpitalu w Radogoszczu wynosił 9,4%, w roku ubiegłym — 8,5, co tłumaczy się głównie zwiększeniem się śmiertelności chorych na gruźlicę, który był w roku sprawozdawczym 16%, w roku ubiegłym 13,7%; przyczyną tego prawdopodobnie jest zmniejszenie odporności organizmu z powodu złych warunków życiowych: w szpitalu św. Józefa odsetek zgonów pozostał prawie ten sam — 6,6%, w roku ubiegłym 6,1%; w szpitalu św. Aleksandra uległ nieznacznemu zmniejszeniu — 9,2%, w roku ubiegłym 9,7% — prawie wyłącznie chorzy na otwartą gruźlicę rozpadową; w szpitalu Zapasowym zwiększył się z 12% na 14,5%, co tłumaczy się tem, że w szpitalu tym część chorych nieuleczalnych, nie mających mieszkania ani rodziny, pozostawali tam do śmierci, np. na 10 chorych na raka zmarło 8, na 37 chorych na gruźlicę zmarło 17; organiczne cierpienia nerwowe nieuleczalne również dają duży odsetek śmiertelności. W szpitalu Marji-Magdaleny, w sanatorjach w Chojnach i Łagiewnikach wypadków zgonów zupełnie nie było. Ogólny odsetek dla wszystkich szpitali miejskich wynosi 6,8% (815 zgonów na 11.917 chorych).

Ze względu na niedostateczną liczbę łóżek w szpitalach miejskich jest rzeczą niezmiernie ważną, ażeby chorzy nie przebywali w szpitalach zbyt długo. W szpitalu w Radogoszczu 1 chory średnio przebywał 27,2 dni; na tak względnie długie przebywanie wpływa rodzaj chorych tego szpitala, tak np. chorzy na gruźlicę płuc średnio przebywali 40,9 dni, na gruźlicę kostną — 91,5 dni, gdyż tylko tak długą kuracją można uzyskać pewną poprawę; płonica — 34,9, dur brzuszny — 29 dni i t. p.

W szpitalu św. Józefa średnie przebywanie wynosi 20,5 dni (w roku zeszłym 21), gdyż w tym szpitalu niema chorych zakaźnych, gruźliczych, którzy zwykle znacznie dłużej muszą przebywać w szpitalu. W szpitalu św. Aleksandra średnia wynosi 36, to samo, co i w roku zeszłym, gdyż chorzy weneryczni, skórni oraz gruźlica płuc wyma-

gają długiego leczenia. W szpitalu Zapasowym — średnio 36 dni (w roku zeszłym 40,7); w szpitalu tym mamy chorych wewnętrznych chroniczków, którzy wobec braku mieszkania względnie opieki przebywali z konieczności b. długo w szpitalu; chorzy nerwowi z organicznymi cierpieniami wymagają również bardzo długiego okresu leczenia. Chorzy umysłowi przebywają w szpitalu Zapasowym przeważnie tylko na obserwacji, a następnie zależnie od rodzaju choroby, przesyłani są do zakładów psychiatrycznych lub przytułków dla chronicznych spokojnych chorych, ewentualnie wypisywani do domu pod opiekę rodziny. W sanatorjach w Chojnach i Łagiewnikach termin leczenia określony jest zgóry i wynosi około 6 tygodni, w prewentyjumu w Łagiewnikach — 4 tygodnie.

Średnie obłożenie szpitali miejskich jest b. dobre i w szpitalu w Radogoszczu na 340 łóżek etatowych przeciętna ilość dzienna wynosiła 351, a więc o 11 ponad ilość etatowych łóżek; w szpitalu św. Józefa na 150 łóżek etatowych — średnio dziennie przebywało 147 (kilka łóżek musi być zawsze rezerwowanych na nagłe wypadki przywożone przez pogotowie); w szpitalu św. Aleksandra średnia ilość 78 chorych jest niedostateczna (100 łóżek etatowych), tłumaczy się tem, że oddział dla kobiet chorych wenerycznie zwykle nie jest zapełniony, jednakże ze względów profilaktycznych oddział ten musimy prowadzić (w szpitalu Marji-Magdaleny leczą się tylko prostytutki). Również i w szpitalu Zapasowym średnia (87) jest mniejsza od ilości łóżek etatowych (100); tłumaczy się częściowo tem, że chorzy umysłowi, wymagający leczenia w zakładach psychiatrycznych raz w tygodniu są odwożeni i zwykle trwa kilka lub kilkanaście dni, nim się oddział zapełni. W sanatoryjum w Chojnach i Łagiewnikach wszystkie łóżka są wykorzystane w zupełności.

W szpitalach społecznych ogólnych (im. małż. Poznańskich, Ewangeliicki, św. Jana „Betleem“) ilość chorych, leczonych na rachunek Zarządu Miejskiego, w roku sprawozdawczym w porównaniu do roku ubiegłego uległa zmniejszeniu i wynosiła 603 chorych (w roku ubiegłym 886) głównie ze względów oszczędnościowych i po raz pierwszy od wielu lat pozycja ta budżetowa nie uległa przekroczeniu.

Ilość chorych dzieci leczonych w szpitalu Anny Marji także uległa pewnemu zmniejszeniu o 389 chorych (w roku bieżącym 1596, w roku ubiegłym 1985) i pozycja budżetowa została w zupełności wyczerpana, ale nieprzekroczona; częściowo udało się to dzięki temu, że przez kilka miesięcy był czynny w szpitalu w Radogoszczu oddział na płonicę, w którym leczyło się 137 dzieci, — oraz na oddziałach na dur brzuszny również było 107 dzieci.

Ilość położnic. odbywających porody w zakładach położniczych na rachunek Wydziału Zdrowotności Publicznej także uległa pewnemu zmniejszeniu, gdyż w zeszłym roku pozycja ta również została przekroczone, a obecnie ze względów finansowych nie można było do tego dopuścić.

Ilość chorych umysłowych z każdym rokiem wzrasta, jednakże w roku sprawozdawczym ilość chorych leczonych w zakładach psychiatrycznych (Kochanówka, Warta, Kocborów, Tworki) nietylko nie wzrosła, ale nawet zmniejszyła się o 32 osoby, a to dzięki temu, że chorych chronicznych spokojnych przenosi się czasowo względnie na stałe do odpowiednich przytułków, lub oddaje się pod opiekę rodziny; takich chorych spokojnych w przytułkach mieliśmy w roku sprawozdawczym 152. Ogólna ilość umysłowo chorych wyniosła 1257 osób, którzy przebyli 316.503 dni szpitalnych.

Ogólna ilość chorych, skierowanych do szpitali miejskich i społecznych wyniosła 17.550 chorych i 727.842 dni szpitalnych, w roku ubiegłym 18.853 chorych i 705.528 dni szpitalnych, a więc, aczkolwiek ilość chorych uległa pewnemu zmniejszeniu, to jednak ilość dni szpitalnych zwiększyła się, pomimo trudności budżetowych.

Sprawę opłat za chorych, leczonych w szpitalach miejskich oraz społecznych, skierowanych przez Wydział Zdrowotności Publicznej, wyjaśnia poniższa tablica:

TABLICA II.

Szpitalne miejskie	Urzędy państw	Gminy zamiejscowe	Ubezp. społecz.	Samopłac.	Urodz. todzianie	% płatn.	% bezpłatnych
Szpital w Radogoszczu	58	111	1457	66	5044	56 3/0	64 0/0
„ św. Józefa	217	165	451	271	1539	42 3/0	58 0/0
„ św. Aleksandra	12	57	241	11	489	58 3/0	62 0/0
„ Marji-Magdaleny	—	100	5	—	1504	8 0/0	92 0/0
„ Zapasowy	1	82	51	27	741	16 0/0	84 3/0
Sanatorium w Chojnach	4	—	97	1	588	15 0/0	85 0/0
Sanatorium w Łagiewnikach	7	1	205	—	202	52 0/0	48 3/0
Prewentorium w Łagiewnikach	—	—	—	—	594	—	100 0/0
	279	496	2465	376	8301	50,5 0/0	69,5 0/0
Szpitalne społ. ogólne	—	42	27	102	452	29 3/0	71 0/0
„ społ. dla dzieci	5	145	55	112	1505	19 3/0	81 0/0
„ dla położnic	—	126	55	116	1702	14 0/0	86 0/0
„ dla umysł. chor.	—	2	—	85	1172	10 0/0	90 3/0
Ogółem we wszystkich szpitalach	282	809	2558	789	12912	25,6 0/0	74,4 0/0

Jak wynika z powyższej tablicy ilościowo więc chorych płacących jest zaledwie niespełna 25 %; jeżeli jednak przeliczyć to na pieniądze, to stosunek ten będzie jeszcze znacznie gorszy, gdyż Kasa Chorych do dnia 1. I. 1934 r. płaciła tylko połowę rzeczywistych kosztów (z wyjątkiem sanatorium w Chojnach i w Łagiewnikach, gdzie stawka była pełna), a od 1. I. do 31. III. 1934 r. — 85 % stawki we wszystkich szpitalach; po przeliczeniu więc tego rodzaju okaże się, że Zarząd Miejski tylko za 19,7 % chorych otrzymał pełną stawkę szpitalną (a ściślej mówiąc powinien otrzymać), a 80,5 % chorych leczy się w zupełności na koszt Zarządu Miejskiego. W roku zeszłym stosunek ten był prawie zupełnie identyczny (19,3 % i 80,7 %).

W poszczególnych szpitalach miejskich ilość chorych, przebytych przez nich dni szpitalnych, śmiertelność na poszczególnych oddziałach w zależności od rodzaju chorych przedstawiała się w sposób następujący:

TABLICA III.

Szpital w Radogoszczu.

Choroby	Ilość chorych	% stos. do ogółu chorych	Zmarło	% śmierteln.	Dni szpitalnych	% stos. dni szpitalnych	Średnie przebywanie
Wewnętrzne	1519	52,3	142	9,3	42.232	52,9	27,8
Zakaźne	915	19,4	70	7,6	23.362	18,2	25,5
Gruźlica	745	15,8	119	16	36.453	28,4	49
Chirurgiczne	626	15,3	44	7	13.174	10,5	21
Ginekologiczne (septyczne)	622	15,2	31	5	7.749	6	12,4
R a k	79	1,7	15	19	2.553	2	32,3
Weneryczne	32	0,7	1	3	997	0,8	31,1
Umysłowe	13	0,3	1	8	262	0,2	20,1
Inne	167	3,5	18	10,8	1.524	1,2	9,1
	4716	100	441	9,4	128.306	100	27,2

Szpital św. Józefa.

Chirurgiczne	1577	52,5	106	7,7	25.819	48	18
Wewnętrzne	499	19	47	9,4	13.122	24,4	26
Ginekologiczne	319	12,2	7	2,2	5.696	10,6	18
Oczne	244	9,3	1	0,4	4.181	7,8	17
Gruźlicze	48	1,8	2	4,2	1.129	2,1	23
Rak	127	4,8	12	9,5	3.606	6,7	28
Weneryczne	7	0,3	—	—	200	0,4	28
Zakaźne	2	0,1	—	—	24	—	12
	2625	100	175	6,6	53.777	100	20,5

Szpital św. Aleksandra.

Choroby	Ilość chorych	% stos. do ogółu chorych	Zmarło	% śmierteln.	Dni szpitalnych	% stos. dni szpitalnych	średnie przebywanie
Gruźlica	365	46,2	69	18,9	13.350	46,8	36,6
Weneryczne	260	33	—	—	9.019	31,7	34,7
Skórne	156	19,7	4	2,5	5.737	20,1	37
Wewnętrzne	9	1,1	1	11,1	364	1,4	40,4
	790	100	74	9,2	28.470	100	36

Szpital Marji Magdaleny.

Weneryczne	1407	100	—	—	31.037	100	22
------------	------	-----	---	---	--------	-----	----

Szpital Zapasowy.

Wewnętrzne (chronicy)	245	27,8	57	23,2	14.485	45,7	59,1
Nerwowe	174	19,6	27	15,5	7.365	23,2	42,3
Umysłowe	311	35,3	16	5,1	7.608	24	24,5
Gruźlica	37	4,2	17	46	1.377	4,4	37,2
Rak	10	1,1	8	80	447	1,4	44,7
Weneryczne	4	0,5	—	—	31	0,1	7,7
Zakaźne	2	0,2	—	—	7	—	3,5
Izolanci	99	11,3	—	—	392	1,2	4
	882	100	125	14,5	31.712	100	36

Sanatorium w Chojnach.

Gruźlica (u dorosłych)	690	100 %	—	—	31.019	100 %	45
------------------------	-----	-------	---	---	--------	-------	----

Sanatorium w Łagiewnikach.

Gruźlica u dzieci	415	100 %	—	—	18.876	100 %	45,5
-------------------	-----	-------	---	---	--------	-------	------

Prewentorium w Łagiewnikach.

Dzieci, podejrzanych o gruźlicę	394	100 %	—	—	10.896	100 %	27,6
---------------------------------	-----	-------	---	---	--------	-------	------

Liczby chorych, przebytych przez nich dni szpitalnych w rozmaitych stanach chorobowych tak w szpitalach miejskich, jak i społecznych, wyjaśnia poniższa tablica.

W szpitalach społecznych brani są pod uwagę tylko chorzy, skierowani przez Wydział Zdrowotności Publicznej.

TABLICA IV.

Choroby umysłowe.

Szpitala	Ilość chorych	% śmiert.	Dni szpitalnych	Srednie przebywanie
Kochanówka	518	4,1	118.204	228,2
Warta	448	7,4	109.877	245,1
Kocborów	95	2,1	29.942	315,2
Tworki	8	—	2.609	326,1
Zakład dla epileptyków	29	—	9.728	335,5
Zapasowy	311	5,1	7.608	24,5
Radogoszcz	13	8	262	20,1
Przytułki	152	—	44.715	294,2
Zakład dr. Spektor	7	—	1.428	204
	1581		324.373	

Gruźlica

Sanatorium Chojny	690	—	31.019	45
Sanatorium Łagiewniki	415	—	18.876	45,5
Prewentorium Łagiewniki	394	—	10.896	27,6
Radogoszcz	743	16	36.453	49 (płuc 40,9 — kostna 91,5)
św. Aleksandra	365	18,9	13.350	36,6
Zapasowy	37	46	1.377	37,2
św. Józefa	48	4,2	1.129	23
małż. Poznańskich	116	10,3	3.526	30,4
św. Jana	3	—	135	45
Ewangelicki	—	—	—	—
Anny Marji	135	6	11.369	84,2 (płuc 49 — kostna 153,4)
	2946		128.130	

Choroby wewnętrzne.

w Radogoszczu	1519	9,3	42.232	27,8
św. Józefa	499	9,4	13.122	26
św. Aleksandra	9	11,1	364	44
Zapasowy	245	19	14.485	59
małż. Poznańskich	101	11,9	3.374	33,4
Ewangelicki	2	—	16	8
św. Jana	9	9,2	192	21,4 (25,4)
Betleem	2	14	54	22,2 (27)
Anny Marji	631	18,4	13.469	21,3
	3017		87.308	

Choroby chirurgiczne.

Szpitala	Ilość chorych	% śmiert.	Dni szpitalnych	Średnie przebywanie
św. Józefa	1377	7,7	25.819	18
w Radogoszczu	626	7	13.174	21
małż. Poznańskich	198	6,6	5.562	28,1
Ewangelicki	23	—	559	24,3
św. Jana	7	4	85	14,1 (20,5)
Betleem	4	4	67	16,1 (16,7)
Anny-Marji	458	5,5	10.622	23,2
	2693		55.888	

Choroby zakaźne

w Radogoszczu	915	7,6	23.362	25,5
św. Józefa	2	—	24	12
Zapasowy	2	—	7	3,5
Anny-Marji	367	7,4	6.427	17,5
	1286		29.820	

Choroby kobiece.

św. Józefa	319	2,2	5.696	18
w Radogoszczu	622	5	7.749	12,4
małż. Poznańskich	20	10	655	32,7
Ewangelicki	—	—	—	—
ul. Sterlinga 15	74	—	683	9,0 (9,2)
„Linias Hacholim“	25	1,2	340	13,4 (13,6)
	1060		15.123	

Choroby położnicze.

św. Elżbiety	822	0,5	7.238	7,8 (8)
ul. Sterlinga 15	643	0,5	6.172	11 (9,6)
„Linias Hacholim“	413	0,4	4.234	9,1 (10,2)
św. Jana	3	—	30	10
Ewangelicki	19	—	201	10,6
	1900		17.875	

Choroby weneryczne.

św. Aleksandra	260	—	9.019	34,7
Marji Magdaleny	1407	—	31.037	22
w Radogoszczu	32	3	997	31,1
św. Józefa	7	—	200	28
Zapasowy	4	—	31	7,7
Anny-Marji	5	—	357	71,4
	1715		41.641	

Choroby nerwowe.

Szpitale	Ilość chorych	% śmiert.	Dni szpitalnych	Średnie przebywanie
Zapasyowy	174	15,5	7.365	42,5
małż. Poznańskich	20	—	584	29,2
	194		7.949	

Choroby oczne.

św. Józefa	244	0,4	4.181	17
małż. Poznańskich	19	—	265	13,8
	263		4.444	

Choroby skórne.

św. Aleksandra	156	2,5	5.737	37
----------------	-----	-----	-------	----

R a k.

w Radogoszczu	79	19	2.553	52,5
św. Józefa	127	9,5	3.606	28
Zapasyowy	10	80	447	44,7
małż. Poznańskich	26	15,4	570	21,9
„Betleem“	30	3,7	432	11,5 (14,8)
św. Jana	1	—	30	30
	273		7.638	

I n n e.

w Radogoszczu	167	10,8	1.524	9,1
Zapasyowy	99	—	392	4
	266		1.916	

Z tablicy tej widać, że większość dni szpitalnych zajmują chorzy na tak zwane choroby społeczne: umysłowo chorzy, gruźlica, choroby weneryczne, choroby zakaźne, czyli że szpitalnictwo miejskie w znacznym stopniu spełnia rolę zapobiegawczą.

Sprawę unaocznij nam bliżej i jaśniej poniższa tablica:

TABLICA V.

Choroby	Ilość chorych	% w stosunku do ogółu chorych	Ilość dni szpitalnych	% w stosunku do ogóln. ilości dni szpitaln.
Umysłowe	1581	9,1	324.373	44,5
Gruźlica	2946	17	128.130	17,6
Wewnętrzne	3017	17,4	87.308	12
Chirurgiczne	2693	15,5	55.888	7,7
Weneryczne	1715	9,9	41.641	5,7
Zakaźne	1286	7,4	29.820	4,1
Położnicze	1900	10,9	17.875	2,4

Choroby	Ilość chorych	% w stosunku do ogółu chorych	Ilość dni szpitalnych	% w stosunku do ogóln. ilości dni szpitaln.
Kobiece	1060	6,1	15.123	2,1
Nerwowe	194	1,1	7.949	1,2
Rak	273	1,6	7.638	1,1
Skórne	156	0,9	5.737	0,8
Oczne	263	1,5	4.444	0,6
Inne	266	1,6	1.916	0,2
	17350	100 %	727.842	100 %

Jak widać więc z powyższej tablicy, cztery wymienione grupy chorób (umysłowe, gruźlica, weneryczne, zakaźne) dają same 71,9 % wszystkich dni szpitalnych, na wszystkie więc pozostałe pozostaje niespełna 30 %.

U w a g a: (Liczby średniego przebywania oraz % śmiertelności w szpitalach społecznych, wzięte w nawias, oznaczają średnią w stosunku tylko do chorych gminy miejskiej, zaś bez nawiasu — w stosunku do wszystkich chorych, leczących się w danym szpitalu w tej specjalności).

W stosunku do roku ubiegłego liczba dni szpitalnych chorych umysłowych uległa zwiększeniu z 39,4 % w roku zeszłym na 44,5 %, chorych na gruźlicę — zmniejszeniu z 18,8 % na 17,6 %, chorych zakaźnych uległa zmniejszeniu z 5,7 % na 4,1 %; w innych grupach chorób wahania są minimalne.

Ponieważ wyżej wymienione 4 grupy chorobowe zabierają przeszło 70 % wszystkich dni szpitalnych — to dla pozostałych odczuwa się stały brak miejsc — choroby wewnętrzne, chirurgiczne, kobiece, oczne, a również i na gruźlicę, pomimo, że gruźlica i tak wykazała 17,6 % dni szpitalnych. W roku sprawozdawczym Wydział Zdrowotności Publicznej Zarządu Miejskiego w Łodzi był zmuszony 4957 razy odmówić przyjęcia chorego do szpitala (przeważnie w Radogoszczu i u św. Józefa) — czyli przeciętnie dziennie było około 14 odmów z powodu braku wolnych miejsc. A z drugiej strony w szpitalach społecznych te wolne miejsca były prawie stałe, gdyż szpitale: Poznańskich, Ewangelicki, „Betleem“, św. Jana w znacznym stopniu nie wykorzystwały swych wolnych łóżek, jednak względy budżetowe nie pozwalały Wydziałowi Zdrowotności Publicznej tak wielkiej liczby chorych umieszczać w szpitalach społecznych.

Oddział Szpitalnictwa zatrudnia w szpitalach miejskich: lekarzy 29, pielęgniarek 69, felerów 7, aptekarza 1, personelu niższego salowego 117, administracyjnego 18, gospodarczego 94, razem 335 osób, czyli stosunek personelu do chorych jest 1 : 5. Częściowo do perso-

nelu szpitalnego zaliczyć należy i pracowników biura Oddziału Szpitalnictwa, które to biuro załatwia pewne sprawy za szpitale i dla szpitali, jak np. sprawy ogólnogospodarcze, administracyjne, buchalteryjne, personalne i inne. Skład osobowy biura Oddziału Szpitalnictwa stanowi: 1 lekarz, 15 osób personelu administracyjnego i 5 osoby personelu gospodarczego. Prócz 29 płatnych lekarzy w szpitalach miejskich pracowało jeszcze kilkudziesięciu bezpłatnych lekarzy-wolontariuszów, oraz kilkunastu bezpłatnych lekarzy-praktykantów.

Poza pomocą szpitalną Zarząd Miejski w Łodzi prowadzi dla niezamożnej ludności miasta 3 przychodnie miejskie ogólne, 1 przychodnię dentystyczną, 3 przychodnie przeciwgruźlicze.

Ruch chorych w tych przychodniach ogólnych, dentystycznej i jagliczej obrazuje tablica VI, przyczem cyfry pod „a“ oznaczają wizyty pierwszorazowe, pod „b“ wizyty powtórne.

TABLICA VI.

Wyszczególnienie		Ogółem udzielono pomocy	Mężczyzn	Kobiet	Chłopców	Dziewcząt
I Przychodnia Miejska	a)	8.280	2.476	3.551	1.029	1.424
Zgłoszenia powtórne	b)	48.756	15.939	23.690	4.082	5.045
I Przychodnia Szkolna	a)	5.673	—	—	2.228	3.445
Zgłoszenia powtórne	b)	18.372	—	—	7.553	10.819
		81.081	18.415	27.041	14.892	20.735
II Przychodnia Miejska	a)	17.246	4.350	7.297	2.698	2.901
Zgłoszenia powtórne	b)	23.120	8.147	11.257	1.712	2.004
II Przychodnia Szkolna	a)	3.439	—	—	1.446	1.995
Zgłoszenia powtórne	b)	11.439	—	—	4.878	6.561
		55.244	12.497	18.554	10.734	13.459
III Przychodnia Miejska	a)	8.945	—	—	3.535	5.412
Zgłoszenia powtórne	b)	13.339	—	—	6.098	7.241
		22.284	—	—	9.631	12.653
Przychodnia Jaglicza	a)	94	25	18	26	25
Zgłoszenia powtórne	b)	26.552	8.430	9.079	4.102	4.941
		26.646	8.455	9.097	4.128	4.966
Przychodnia Dentystyczna	a)	6.371	1.108	1.125	1.614	2.526
Zgłoszenia powtórne	b)	14.541	2.411	2.618	3.042	6.470
		20.912	3.519	3.741	4.656	8.996
Ogółem leczono		206.167	42.886	58.435	44.041	60.807

Zaznaczyć przytem należy, że w I-iej przychodni (Rybna 2/4) oraz w III-iej (Południowa 59) większość porad była udzielona starozakonnym, jedynie w II-iej przychodni (Suwalska 1) większość stanowili

chrześcijanie. Jak corocznie powtarza się fakt, że kobiety i dziewczynki więcej korzystają z pomocy, niż mężczyźni i chłopcy.

Porady w przychodniach miejskich według chorób przedstawiają się w sposób następujący:

	Wewn.	Chir.	Gardła nosa	Oczne	Skórne wener.	Kobiece	Nerw.	Zębów
I Przychodn.	14.454	10.695	4.518	56.046	8.245	5.972	5.555	
II „	11.506	6.229	1.775	26.649	5.702	2.645	738	
III „	3.776	3.505	1.452	11.476	2.095	—	—	
dentystyczn.	—	—	—	—	—	—	—	20.912
jaglicza	—	—	—	26.646	—	—	—	—
	29.736	20.427	7.525	100.817	16.040	6.617	4.095	20.912

Jak widać z powyższych zestawień, na 206.167 porad, udzielonych w roku sprawozdawczym w trzech przychodniach ogólnych, dentystrycznej i jagliczej, prawie 50 %, bo 100.817 porad było w chorobach oczu, które zwykle wymagają bardzo długiego leczenia, a wobec małego uświadomienia pacjentów nie można było przepisywać im kuracji w domu, a wszelkie choćby drobne zabiegi należało robić na miejscu.

W jaki sposób były wykorzystane godziny pracy w przychodniach miejskich ilustruje tablica VII.

TABLICA VII.

	I przych. ogólna			II przych. ogólna			III przych. ogólna		
	godzin pracy w roku	porad	śred- nio na godz.	godzin pracy w roku	porad	śred- nio na godz.	godzin pracy w roku	porad	śred- nio na godz.
Wewnętrzne . .	1,889	14,454	7,6	1,168	11,506	9,8	744	3,776	5,1
Chirurgiczne . .	562	10,693	19	292	6,229	21,3	276	3,505	12,7
Oczne	1,252	36,046	28,7	787	26,649	33,8	642	11,476	17,9
Gardła, nosa, uszu	413	4,318	10,4	136	1,775	13	249	1,432	5,8
Skórne i wener.	431	8,243	19	276	5,702	20,7	184	2,095	10,9
Kobiece	362	3,972	11	280	2,645	9,4	—	—	—
Nerwowe	375	3,355	9	90	738	8,2	—	—	—
		81,081			55,244			22,284	

Jak widać z powyższej tablicy, w niektórych specjalnościach ilość przyjęć na godzinę jest znacznie większa, niż w innych; tłumaczy się to w sposób następujący: choroby wewnętrzne dają średnio na godzinę 7,6 i 9,8 oraz w III przychodni tylko 5,1, ale w tej ostatniej przychodni są wyłącznie dzieci szkolne, od których wywiady zebrać jest trudniej, a badanie również wymaga więcej czasu, prócz tego należy

napisać zawiadomienie do szkoły. Co się tyczy chorób chirurgicznych oraz skórnych i wenerycznych średnia przyjęć na godzinę jest znacznie większa, gdyż lekarz ma do pomocy felczera lub pielęgniarkę, którzy pomagają w dokonywaniu opatrunków i zabiegów szczególnie u chorych, którzy już są po raz drugi lub trzeci. Najwięcej przyjęć jest w dziedzinie chorób ocznych, gdyż tutaj b. często zabieg ogranicza się do wpuszczenia kropli do oka, lub nałożenia odpowiedniej maści, nie trzeba pisać recept, a wszelkie zapisy do książki dokonuje personel pomocniczy.

Mniejsza ilość przyjęć z chorobami gardła, nosa i uszu w III przychodni tłumaczy się tem, że u dzieci szkolnych dokonywane są dość często drobniejsze zabiegi operacyjne (wyluszczenie migdałków, wycięcie wyrostki i t. p.), które wymagają więcej czasu, ale dają duże oszczędności, gdyż nie trzeba w tym celu posyłać tych dzieci do szpitala.

Podana powyżej ilość godzin przyjęć, niestety, wobec bardzo wielkiej ilości chorych, uciekających się do przychodni miejskich o bezpłatną pomoc lekarską jest niewystarczająca, szczególnie ostatnio po ograniczeniach co do prawa korzystania ze świadczeń Ubezpieczalni Społecznej; w chorobach wewnętrznych, dzieci, wenerycznych znaczna ilość chorych odchodzi bez pomocy z powodu braku czasu; jeszcze przykrejsze jest odmawianie części chorym bezpłatnych lekarstw, a wobec szczupłości kredytów na ten cel jest to konieczne.

Bądź co bądź, przychodnie miejskie spełniają doniosłą rolę w wynajdywaniu świeżych wypadków chorób zakaźnych i służą pośrednictwem pomiędzy chorym, a szpitalem w wypadkach cięższych poważniejszych chorób, a w chorobach chirurgicznych — często nieuleczalnych przynoszą choremu ulgę w jego cierpieniach.

Praca lekarzy w przechodniach, wobec konieczności stosowania na każdym kroku wielkich oszczędności, nawału chorych, jest bardzo ciężka, odpowiedzialna i wymaga dużego poświęcenia.

Przychodnie Przeciwgruźlicze.

Zarząd Miejski w Łodzi prowadzi 3 specjalne przychodnie przeciwgruźlicze w środkowej, południowej i północnej stronie miasta, w 2-ech z nich znajdują się aparaty Roentgena, we wszystkich lampy kwarcowe; badania laboratoryjne ześrodkowane są w centralnej przychodni; badania krwi na OB prowadzone są we wszystkich przychodniach.

We wszystkich przychodniach przyjmują lekarze phthizjolodzy i pedjatrzy, a prócz tego w centralnej chirurg, laryngolog i dermatolog.

W roku sprawozdawczym zbadano w tych przychodniach 17.171 osób (w roku ubiegłym 16.874), z tego nowych chorych 9.575, powtórnym 7.596, chrześcijan 11.055, starozakonnych 6.136. Dorosłych 6.444, młodocianych 1.439, dzieci — 9.288.

Z wymienionej powyżej liczby chorych (17.171) skonstatowano gruźlicę u 6.776 (39,5%), brak objawów gruźlicy czynnej stwierdzono u 5.902 chorych (34,4%); w obserwacji przychodni dla ustalenia ścisłego rozpoznania było 1.742 chorych, pod nadzorem przychodni z powodu styczności z prątkującymi chorymi było 1.214 chorych; pozostali chorzy są albo w trakcie szczegółowych badań, lub skierowani do innych instytucyj, jako chorzy na inne choroby.

Chorzy na gruźlicę dzielą się w sposób następujący:

Gruźlica początkowa u dorosłych (phthisis incipiens)	827
„ rozwinięta u dorosłych (phthisis declarata)	1595
„ wyniszczająca u dorosłych (phthisis consumptiva)	167
Gruźlicze schorzenia gruczołów przyoskrzelowych	2274
Gruźlica płuc u dzieci	1007
„ gardła	20
„ skóry	659
„ chirurgiczna	227

Razem 6776

Prątki gruźlicze znaleziono u 624 chorych, nieznalesiono u 5.246.

Do szpitali skierowano 620 chorych

Do Sanatorjum w Chojnach 600 „

Do Sanatorjum w Łagiewnikach 175 „

Do Prewentorium w Łagiewnikach 588 „

Przychodnie dokonywały prób tuberkulinowych „Mantoux“ oraz zastrzyknięć leczniczych tuberkulinowych u 6.537 osób.

Prześwietleń Roentgenowskich było 11.206, zdjęć 75.

Zabiegów odmy sztucznej (dopelnień) — 1.560.

Szczepień B. C. G. — 46.

Wywiadów w mieszkaniach chorych — 4.747.

Naświetlań lampami kwarcowymi — 1.785 osób, 13.805 seansów.

Naświetlań lampami Kische — 452 osób, 2.234 seansów.

Opatrunków chirurgicznych — 945.

Ogólna liczba świadczeń i zabiegów — 85.150.

Stacja Opieki nad umysłowo chorymi.

W bieżącym roku budżetowym ilość chorych, leczonych w zakładach zamkniętych (Kochanówka, Warta, Koeborów, Tworki), wynosiła 1.069, w roku ubiegłym 1.101; nie tylko więc nie uległa zwiększeniu, jak zwykle corocznie, a nawet pewnemu zmniejszeniu dzięki

temu, że Stacja spokojnych chorych zabierała z zakładów psychiatrycznych i oddawała pod opiekę rodziny lub umieszczała w odpowiednich schroniskach. W schroniskach tych przebywało w roku sprawozdawczym 152 osoby, z których do rodzin i gmin zabrano 11 osób, spowrotem do szpitali ze względu na zaostrzenia procesu 10 osób, 2 osoby zmarły (aneuryzma aorty, zwyrodnienie mięśnia sercowego); skierowano w roku sprawozdawczym do schronisk 50 osób, co wobec skierowanych do szpitali 349 chorych, stanowi b. małą część. Schroniska te są pod stałą kontrolą Stacji Opieki nad umysłowo chorymi.

Prócz chorych w zakładach zamkniętych i schroniskach było jeszcze około 50 (zaledwie od miesiąca) u rodzin własnych lub cudzych, którymi opiekowała się Stacja, udzielając im porad ambulatoryjnych (porad takich było 416) samym chorym, lub ich rodzinom (552) oraz wysyłając pielęgniarkę do mieszkań na kontrolę; wywiadów było 773. Zasiłków tego rodzaju chorym, a właściwie ich opiekunom, wypłacono w sumie zł. 104.064.31 (łącznie ze schroniskami).

Pomoc dla obłożnie chorych w mieszkaniach.

W roku sprawozdawczym 9 lekarzy internistów, 1 ginekolog i 1 neurolog oraz felczer udzielali pomocy niezamożnym chorym w ich mieszkaniach w razie obłożnej choroby. Wizyt takich dokonano 5.846, w których pomoc udzielana była przez lekarzy, prócz tego felczer ułatwiał opatrunki, stawianie baniek, zastrzyki i t. p.

Chorzy ci otrzymywali również bezpłatnie lekarstwa z Apteki Miejskiej.

W wypadkach koniecznych, po zakwalifikowaniu przez specjalną Komisję Lekarską, istniejącą przy Wydziale Zdrowotności Publicznej, niezamożni otrzymywali protezy, górsety, pasy brzuszne, pasy przepuklinowe, okulary i t. p. W roku sprawozdawczym wydano: 5 górssetów, 5 protez, 10 pasów przepuklinowych, 6 pasów brzusznych, 1 parę kuli drewnianych, 1 aparat do sztucznego oddechu.

Leczenie radem i głębokimi naświetlaniami aparatem Roentgena.

Ponieważ w szpitalach miejskich niema aparatu Roentgena do głębokich naświetlań (jest tylko do naświetlań powierzchniowych i półgłębokich) oraz radu, kierowano chorych, potrzebujących tego rodzaju leczenia do Towarzystwa Zwalczania Raka, przyczem chorzy, potrzebujący szpitalnego leczenia i aplikowania radu, byli umieszczani w szpitalu „Betleem”, gdzie stosowano im rad. Chorych tego rodzaju w roku sprawozdawczym było 51 (nowotwory złośliwe 46 oraz inne cierpienia 5).

Naświetlano radem 26 osób, Roentgenem 22, radem i Roentgenem 5. Koszt tego leczenia wynosił zł. 4.975.50.

Pomoc w nagłych wypadkach.

Miejskie Pogotowie Ratunkowe udzieliło pomocy 8.657 osobom (w roku ubiegłym 7.369), w tem na mieście 5.669, na stacji — 2.988. Ilość wypadków załatwianych na stacji stopniowo się zwiększa (1.775, 2.179, 2.988), o co się bardzo staramy, gdyż wobec dyżurowania stale tylko jednej obsady — zdarzają się dość często opóźnienia wyjazdu z powodu tego, że karetka już wyjechała do innego, często blahego wypadku. Odwieziono do szpitali 2.840 osób.

Wypadki Pogotowia Ratunkowego według istoty chorób dzieliły się w sposób następujący: zasłabnięć nagłych było 2.418, w tem zatrucia wyskokiem 73, zatrucia gazami 39, osłabienia i omdlenia 477, napady nerwowe 211, śmierć przed przybyciem lekarza 99, urazy 4.590, w tem rany cięte, klute, tłuczone 2.454, złamania 350 i t. p. Samobójstwa i zamachy samobójcze 347, w tem otrucia 236, postrzały 16, powieszienia 18 i t. p.

Wyjątkowo dużo było ulicznych porodów i poronień, bo aż 1.181, ewentualnie w domach, ale w bardzo złych warunkach. Niemały odsetek dają kobiety przyjezdne z prowincji, gdyż chcą w ten sposób dostać się do zakładu położniczego.

Lekarzy zatrudnionych jest 6, dyżurują oni po 2 godziny, od 9-ej do 21-ej, oraz co 6-tą noc od 21-ej do 9-ej.

Przewóz chorych.

Chorzy zakaźni oraz chorzy, wymagający przewozu w leżącej pozycji, są przewożeni do szpitali przez sanitarki miejskiego Przewozu Chorych. W roku sprawozdawczym przewieziono do szpitali chorych 5.277 (w roku ubiegłym 3.914, gdyż było więcej chorych zakaźnych); przewieziono zwłok do prosektorjum 214.

Najwięcej przewieziono chorych niezakaźnych 1.605, umysłowo chorych 371, zakaźnych 1.501 (dur brzuszny 615, płonica 194, gruźlica 196, zapalenie płuc 91 i t. p.).

Prosektorjum.

W roku sprawozdawczym sekcij klinicznych dokonano 124 (w roku ubiegłym 144) sekcij sądowych 175 (w roku ubiegłym 145), oględzin zwłok 32 (34) i rozbiorów histopatologicznych 331 (365).

Stosunkowo niewielka ilość sekcij klinicznych tłumaczy się tem, że tylko z wielkimi trudnościami udaje się przeprowadzenie sekcij

klinicznych ze względu na wielki sprzeciw ze strony rodziny zmarłych, nawet skargi do p. prokuratora oraz niezupełnie wyraźną redakcją odnośnego paragrafu Ustawy o zakładach leczniczych.

Apteka Miejska.

Apteka Miejska dostarcza leków dla wszystkich instytucyj Zarządu Miejskiego oraz dla ubogiej ludności miasta, uprawnionej do świadczeń z funduszków publicznych.

W roku sprawozdawczym Apteka Miejska wydała: recept złożonych 55.504, artykułów pojedynczych 57.522.

Działalność naukowa szpitali miejskich.

Prócz bezpośredniej głównej swej czynności, to jest przywracania w miarę możliwości zdrowia i zdolności do pracy — szpitale miejskie spełniają, jak zresztą wszystkie inne szpitale, drugie poboczne zadanie — dalsze kształcenie młodych lekarzy i udoskonalenie wiedzy i sztuki lekarskiej.

W roku sprawozdawczym szpitale miejskie i w tym kierunku wykazały dużą działalność. Tak więc w szpitalu w Radogoszczu odbyło się 16 posiedzeń koła naukowego; przeciętny udział lekarzy w posiedzeniach koła — 44; na tych posiedzeniach referowano i przedyskutowano 38 przypadków (z oddziału wewnętrznego męskiego 6, z oddziału wewnętrznego kobiecego 9, z oddziału nerwowego 6, z oddziału chirurgicznego 9, z oddziału gruźlicy płuc 3, z oddziału zakaźnego 5 itp.).

W szpitalu odbyło się jedno posiedzenie Koła Łódzkiego Towarzystwa Internistów Polskich. W Towarzystwie Lekarskiem, Kole Internistów Polskich, w Towarzystwie Higjenicznem lekarze szpitalni, opierając się na materjale szpitalnym, wygłosili 9 odczytów.

W polskiej prasie lekarskiej ogłoszono drukiem 6 prac naukowych.

W szpitalu św. Józefa odbyło się 8 posiedzeń koła naukowego lekarzy szpitalnych, na których zostały wygłoszone 2 referaty i omówiono 18 przypadków chorobowych.

W Towarzystwie Lekarskiem Łódzkim, jego sekcjach i Kole Internistów lekarze szpitalni wygłosili 7 referatów, 2 artykuły były drukowane w „Przeglądzie Chirurgicznym“.

Ze szpitala św. Aleksandra, gdzie pracuje tylko 2 lekarzy — jeden z nich ogłosił drukiem w języku polskim i niemieckim 3 artykuły naukowe w swej specjalności, wygłosił 1 odczyt w Łódzkim Towarzystwie Lekarskiem i 2 odczyty w Towarzystwie Dermatologicznem; demonstrował i omówił 23 przypadki w Łódzkim Oddziale Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego. Prócz tego w szpitalu są prowa-

dzone doświadczalne badania nad szybkością wchłaniania się bismutu zmagazynowanego pod skórą sposobem roentgenograficznym; badania te wzbudziły wielkie zainteresowania daleko poza granicami Polski.

Ze szpitala Zapasowego z oddziału nerwowego była ogłoszona drukiem jedna praca naukowa oraz było demonstrowanych i omówionych 4 przypadki chorobowe na posiedzeniach sekcji neurologiczno-psychiatrycznej Łódzkiego Towarzystwa Lekarskiego.

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, ROZPORZĄDZEŃ I WYJAŚNIEŃ WŁADZ

OBOWIĄZEK ZGŁASZANIA ZACHOROWAŃ NA TWARDZIEL.

W Nr. 71 „Dz. U. Rz. P.” pod poz. 685 ukazało się rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 lipca 1934 roku w sprawie obowiązku zgłaszania zachorowań na twardziel (Rhinoscleroma), który przedłużony został do dnia 28 stycznia 1935 roku.

W SPRAWIE OGŁOSZENIA JEDNOLITYCH TEKSTÓW USTAW: O PAŃSTWOWYM PODATKU DOCHODOWYM, O PAŃSTWOWYM PODATKU PRZEMYSŁOWYM, O WYMIARZE I POBORZE PAŃSTWOWEGO PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI W GMINACH MIEJSKICH I WIEJSKICH, O PODATKU OD LOKALI I O PAŃSTWOWYM PODATKU OD ENERGJI ELEKTRYCZNEJ.

W Nr. 76 „Dz. U. Rz. P.” pod poz. 715, 716, 717, 718 i 720 ukazało się 5 obwieszczeń Ministra Skarbu z dnia 9 sierpnia 1934 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustaw: 1) o państwowym podatku dochodowym; 2) o państwowym podatku przemysłowym; 3) w sprawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 roku o wymiarze i poborze państwowego podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich; 4) w sprawie ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 roku o podatku od lokali, oraz 5) w sprawie ustawy z dnia 17 grudnia 1931 roku o państwowym podatku od energii elektrycznej.

KRONIKA.

I. OGÓLNA.

Otwarcie nowego parku miejskiego, urządzonego przez Wydział Plantacyj Miejskich Zarządu Miejskiego w Łodzi.

W dniu 8 września r. b. odbyło się otwarcie parku miejskiego na terenie kolonji mieszkaniowej Z. U. P. P. przy ul. Sanockiej, który urządzony został według projektu p. inż. S. Rogowicza — naczelnika Wydziału Plantacyj Miejskich — na obszarze 3 ha.

Udział w uroczystości wzięli przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, wojskowych, duchowieństwa, Z. U. P. P., prasy, organizacyj społecznych oraz uczestnicy odbywającego się w Łodzi II Zjazdu ogrodników miejskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Uroczystość zagał Komisarz Rządowy m. Łodzi — p. inż. Wacław Wojewódzki, wygłaszając następujące przemówienie:

„W dniu dzisiejszym Zarząd Miejski oddaje do użytku mieszkańców m. Łodzi nowy park w tej dzielnicy, gdzie dotychczas parku publicznego nie było. Założony on jest na gruntach kolonji mieszkaniowej Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i obejmuje 3 ha. Skromny ten ogród będzie jednakże w dużej mierze przyczyniał się do polepszenia stanu zdrowotnego tej dzielnicy oraz stanie się dogodnym terenem zabaw dla dzieci, bowiem w parku urządzone będzie duże piaskowniki i kilka placów do zabaw. W ogrodzie tym jest około 1000 drzew i przeszło 10 tysięcy krzewów, co z rozległymi trawnikami da masy zieleni, ulepszając warunki sanitarne tej części miasta.

Koszt urządzenia tego parku wyniósł 40 tysięcy złotych częściowo z dotacji Ministerstwa Opieki Społecznej, częściowo z funduszy miejskich.

Uważam za wskazane przy tej okazji poinformować Szanownych Państwa o stanie plantacyj miejskich w mieście wogóle.

Miasto nasze przedstawia się pod względem przestrzeni zadrzewionych i obecnie jeszcze niepomyślnie, jednakże w porównaniu do tego, co pozostawili nam zaborcy i okupanci, należy przyznać, że jest duży postęp. W roku rozpoczęcia wielkiej wojny Łódź liczyła plantacyj miejskich 70 ha, prywatnych parków i ogrodów około 110 ha, drzew na ulicach i placach było 2300. Był coprawda rezer-

wat poważny, któryby mógł stanowić miejsce odpoczynku dla ludności miasta, a mianowicie lasy miejskie, zajmujące przestrzeń około 400 ha, jednakże w czasie wojny ten naturalny zbiornik zdrowego powietrza został unicestwiony: lasy zostały wycięte i pozostało ich zaledwie 115 ha. W ten sposób po wojnie w roku 1919, gdy młody samorząd polski z demokratycznych wyborów przyszedł do władzy, stan posiadania był następujący: plantacje miejskie wraz z pozostałym terenem leśnym 190 ha, prywatnych parków 110 ha i 5300 drzew na ulicach miasta. Wynosiło to 6,9 mtr. kw. powierzchni zielenców na mieszkańca oraz 1 drzewo uliczne na 150 mieszkańców.

Dziesięć lat istnienia samorządu zmieniło pod tym względem sytuację dosyć poważnie, a mianowicie plantacje miejskie wzrosły do 216 ha, prywatne parki do 120 ha, ilość drzew powiększyła się do 12.000, t. j. 3 i pół raza, i tym sposobem jedno drzewo wypadło na 50 mieszkańców. Co się tyczy ilości metrów kwadratowych zieleni na mieszkańca, to ta zmniejszyła się do 5,6 metrów kwadratowych na mieszkańca, pomimo powiększenia plantacyj, gdyż ilość mieszkańców znacznie wzrosła.

Zasadnicza zmiana w ilości zadrzewionych obszarów będzie dopiero po oddaniu do użytku publicznego wielkiego parku na Polesiu Konstantynowskim, który liczyć będzie 260 ha, w tem ocalałego lasu 115 ha i 145 ha pozostałych po wytrzebionym lesie, z których Zarząd Miejski już 50 ha zadrzewił. Praca nad tym olbrzymim parkiem, który będzie jednym z większych parków nie tylko w kraju, ale i zagranicą, rozłożona jest jeszcze na 5 lat z tem, że po wykończeniu na terenie tego parku będą 3 boiska, place do gier, pływalnia, stadjon sportowy, ogród botaniczny, dendrologiczny i zoologiczny oraz na terenach leśnych rezerwat przyrodniczy i park leśny. Już obecnie jest na ukończeniu budowa stadjonu sportowego i w znacznej mierze zakończone roboty niwelacyjne i meljoracyjne.

O ile chodzi o istniejące parki, jak Sienkiewicza, Staszica, Źródlińska i Poniatowskiego — to zostały one w ostatnich latach poddane częściowej rekonstrukcji, w celu podniesienia ich estetycznego wyglądu oraz przystosowania do wielkomiejskich potrzeb.

W latach 1935 i bieżącym zostały przeprowadzone dosyć poważne prace w celu uzyskania większej ilości skwerów. I tak przy Parku Kolejowym zostało zniesione ogrodzenie, park ten został oświetlony i wraz z całym kompleksem nowych skwerów przy Dworcu Fabrycznym stanowi dużą przestrzeń zadrzewioną. Znacznej też rekonstrukcji uległ skwer na Placu Reymonta i Placu Katedralnym. Powstał nowy skwer na Placu Dąbrowskiego, zostały założone

ogródki Jordanowskie w Parku 3 Maja i w Radogoszczu, powstał również skwer przy Dworcu Kaliskim.

W ostatnich paru latach założono 11 ogrodów szkolnych przy szkołach powszechnych. Ogrody te, zależnie od wielkości terenów, posiadają place do gier i zabaw, działkę botaniczną i zbiór drzew i krzewów, niezbędnych do nauki przyrody.

Obecnie ilość parków i skwerów miejskich wynosi 235,5 ha, co daje 3,9 mtr. kw. plantacyj na mieszkańca. Ilość drzew została powiększona do 22 tysięcy, skutkiem czego jedno drzewo uliczne przypada na 28 mieszkańców.

Jeżeli wziąć pod uwagę prywatne ogrody, to ogólna przestrzeń zadrzewiona wynosi 560 ha i na jednego mieszkańca wypada 9,25 mtr. kw zieleni. Po ukończeniu Parku Ludowego ogólny stosunek zieleni do ilości mieszkańców będzie wynosił około 11,6 mtr. kw. na mieszkańca.

Jest to jednakże jeszcze zbyt mało, gdyż ogólna norma przyjęta jest na 23 mtr. kw. na mieszkańca i jedno drzewo na 10 mieszkańców. A więc nawet pomimo dużych wysiłków miastu naszemu daleko jeszcze do tej normy. Trzeba również zaznaczyć, że już obecnie niewiele pozostało ulic, które będzie można zadrzewić, gdyż wąskie chodniki uniemożliwiają obsadzenie pozostałych ulic. Zdobywanie więc nowych terenów pod zadrzewienie wymagać będzie znacznie większych nakładów pieniężnych i wysiłków, aniżeli dotychczas, gdyż najtańszy sposób zadrzewiania, a mianowicie zadrzewianie ulic, nie może obecnie dać już dużego efektu.

A jednakże zadrzewienie Łodzi jest to jedyny może sposób nadania jej barwniejszego wyglądu, gdyż szare nasze miasto nieprędko doczeka się tego, aby mogła powstać, zgodnie z nowym planem zabudowy, duża ilość obszernych placów i szerokich ulic o rozległej perspektywie.

Cały wysiłek Zarządu Miejskiego musi być skierowany na rozbudowę parku na Polesiu Konstantynowskim oraz tworzenie na wolnych gruntach nowych parków i ogrodów“.

Po wygłoszeniu przemówienia nastąpiło przecięcie wstęgi, którego dokonał delegat p. Wojewody Łódzkiego — p. naczelnik J. Jellinek, wszyscy obecni uczestnicy złożyli swe podpisy w odpowiednio przygotowanym akcie pamiątkowym, poczem zostali oprowadzeni po całym terenie nowourządzonego parku miejskiego.

Wyścig kolarski o nagrodę przechodnią Zarządu Miejskiego w Łodzi.

W dniu 2 września r. b. odbył się 9-ty skolei doroczny szosowy wyścig kolarski o nagrodę przechodnią Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Wyścig ten rozegrany został na szosie warszawskiej, na dystansie 100 klm. i zgromadził na starcie 57 kolarzy na 66 zgłoszonych.

Przy sprzyjającej pogodzie, wyścig miał bardzo ciekawy przebieg, ponieważ o pierwsze miejsce wzdłuż całej trasy toczyła się wśród zawodników, interesująca rozgrywka, w finale której zwyciężył p. Więcek — przedstawiciel łódzkiego klubu sportowego „Resursa“.

Po wyścigu odbyło się w Krzywiu pod Zgierzem rozdanie ufundowanych przez Zarząd Miejski w Łodzi następujących nagród: przechodniej — w postaci odlewu z brązu kolumny Zygmunta III i 8 żetonów, w tem 2 złotych i 6 srebrnych.

Wręczenia nagród zwycięzcom dokonał przedstawiciel samorządu miejskiego p. Józef Zalewski — naczelnik Urzędu Kontroli Miejskiej, życząc nagrodzonym dalszych sukcesów w spółzawodnictwie sportowym, które są wynikiem tężyzny i sprawności fizycznej narodu każdego państwa.

H. K.

Wycieczka prasy łódzkiej do robót kanalizacyjnych i do robót, prowadzonych przez miasto przy zabrukowaniu ulic i regulowaniu rzek i kanałów.

W dniu 30 sierpnia r. b., z inicjatywy Komisarza Rządowego Zarządu m. Łodzi, p. inż. W. Wojewódzkiego — odbyła się wycieczka dziennikarzy łódzkich na tereny wszystkich robót publicznych, prowadzonych przez miasto i Fundusz Pracy.

W wycieczce tej z ramienia Zarządu Miejskiego w Łodzi wzięli udział pp.: dyrektor Zarządu Miejskiego — M. Kalinowski, dyrektor Przedsiębiorstwa Miejskiego p. n. „Kanalizacja i Wodociągi“ — inż. J. Stulkowski i kierownik inż. Barszczewski, kierownik Oddziału Drogowego — inż. K. Sztolcman oraz inż. inż. W. Wyszkowski i S. Sławiński, naczelnik Wydziału Plantacyj Miejskich — inż. S. Rogowicz oraz sekretarz Komisarza Rządowego m. Łodzi — W. Jaworski.

Prasę reprezentowali przedstawiciele: red. W. Wagner (P. A. T. i „Kurjer Poranny“), red. B. Stefański („Kurjer Łódzki“ i „Echo“), red. A. Weiss („Il. Kurjer Krakowski“), red. A. Schönholz („Neuer Lodzer Zeitung“), red. S. Gelbart („Głos Poranny“), red. Holzschuher („Freie Presse“), red. Rozenberg („Najer Volksblat“), red. J. Wojtyński, p. Jankowski („Il. Kurjer Krakowski“), p. S. Reich (Agencja Prasowa).

Wycieczka kolejno zwiedziła tereny budowy rezerwatu wodnego dla wodociągów łódzkich w Budach Stokowskich, budowy pierwszej studni

dla wodociągów na Chojnach, dalej — roboty przy regulacji rzeki Jasień, przyczem oglądała uregulowane już kanały Łódki i Bałutki oraz Karolewki. W międzyczasie, w przejeździe ulicami miasta, zwiedzono wykończony już skwer przy dworcu Łódź-Fabryczna, rozpoczęte prace przy regulacji placów przy dworcu Łódź-Kaliska, oraz zwiedzono także szereg nowozałożonych zieleńców miejskich, między innymi nowy park miejski przy ul. Bednarskiej obok domów Z. U. P. U.

Zwiedzono także tereny robót przy naprawie bruków w różnych odcinkach miasta.

Szczegółowych wyjaśnień udzielali wszędzie kierownicy poszczególnych resortów Zarządu Miejskiego.

Ostatnim etapem wycieczki, która trwała cały dzień, było zwiedzenie Miasta Lasu-Łagiewniki. Dziennikarze zaznajomili się z terenem Łagiewnik, z budową nowej drogi do Łagiewnik, zwiedzili betoniarnię miejską i szczegółowo interesowali się planami parcelacyjnymi tego osiedla.

Sprawozdanie swe z wycieczki opisali uczestnicy jej w szeregu artykułów, które ukazały się na łamach prasy. Artykuły te poświęcone były w dużej mierze ogromowi prac inwestycyjnych, prowadzonych przez miasto.

Prace Oddziału Drogowego Wydziału Budownictwa w kierunku poprawy stanu jezdni ulic łódzkich.

W bieżącym sezonie, pomimo skromnych środków budżetowych, Oddział Drogowy Wydziału Budownictwa Zarządu Miejskiego w Łodzi z całą energją prowadził prace w kierunku polepszenia stanu jezdni ulic łódzkich, które niestety, od szeregu lat znajdują się w fatalnym stanie. Rezultatem tej pracy jest wykonanie kapitalnego remontu na ulicach: Żeromskiego, Al. Kościuszki, Pomorskiej, Przejazd, Sienkiewicza, Cegielnianej, Piłsudskiego, Lutomierskiej, Drewnowskiej, Podrzecznej, Ogrodowej, Kilińskiego, Zachodniej, Stodolnianej, Zawadzkiej, Gdańskiej, Szosy Pabjanickiej, Magistrackiej, Sterlinga i Placu Dąbrowskiego.

Pozatem zostały już lub zostaną do końca bieżącego sezonu uregulowane i przebrukowane ulice: Dąbrowska, 11 Listopada, Letnia, Wierzbowa, Profesorska, Leszno, Napiórkowskiego, P. O. W. i Narutowicza od P. O. W. do Składowej. Niezależnie od tego zabrukowane zostaną jeszcze w tym sezonie, pozbawione dotychczas bruku, następujące ulice: Przemysłowa, Kaliska, Oblęgorska, Orzeszkowej, Korzeniowskiego i Radomska oraz częściowo: Łagiewnicka, Biegańskiego i Przyszkole.

Co się tyczy ulepszonych bruków, to oczywiście zaniedbanie tej sprawy w ciągu wielu lat pomyślnej konjunktury nie da się obecnie w okresie kryzysu odrobić w krótkim czasie. Realizacja ulepszonych nawierzchni wymaga nakładu wielomiljonowych sum, których miasto w danej chwili nie jest w stanie wyłożyć, jednakże w granicach posiadanych środków finansowych i w tej dziedzinie czynione są wszelkie możliwe wysiłki.

W roku ubiegłym uporządkowano dojazdy i plac przydworcowy stacji Łódź-Fabryczna, w roku zaś bieżącym analogicznie uporządkowany zostanie plac przydworcowy stacji Łódź-Kaliska oraz — po zaopatrzeniu w gładką powierzchnię ul. 6-go Sierpnia — takąż nawierzchnię otrzyma ulica Traugutta.

Z miejskich placów gier i zabaw.

W sezonie letnim, w czasie od dnia 15 czerwca do 15 sierpnia r. b. Zarząd Miejski w Łodzi, rozumiejąc doniosłą potrzebę stworzenia w czasie lata ośrodków wypoczynkowych i rozrywkowych na świeżem powietrzu dla dziatwy, rekrutującej się z najuboższych sfer naszej ludności, a nie mogącej korzystać z dobrodziejstw lata na wsi, uruchomił i oddał do użytku tych dzieci 40 t. zw. placów gier i zabaw.

Z uruchomionych 40 placów gier i zabaw, które wyposażone były odpowiednio do warunków w sprzęt sportowy, jak: zjeżdźalnie, równoważnie i inne, 24 place znajdowało się na terenach miejskich i 16 na terenach dzierżawionych. Wychowawców, zatrudnionych na tych placach, było 44, z których 40 płatnych.

Na terenach miejskich czynne były następujące place gier i zabaw:

Park Poniatowskiego: Boisko od ul. Inżynierskiej 8000 mtr. kw., posiada 1 przepłotnię, 1 zjeżdźalnię, 1 równoważnię, 1 wspinalnię i słupy do siatkówki; Boisko małe od ul. Inżynierskiej — krawężnik betonowy z piaskiem dla najmłodszych; Boisko od ulicy Łąkowej 4800 mtr. kw. posiada 1 zjeżdźalnię i 1 równoważnię.

Park 3 Maja: Boisko dla chłopców 8000 mtr. kw. posiada 1 zjeżdźalnię, 1 równoważnię i 1 wspinalnię; Boisko dla dziewcząt 3000 mtr. kw. posiada 1 zjeżdźalnię i 1 równoważnię.

Park Źródliśka: Boisko duże 6000 mtr. kw. posiada 1 zjeżdźalnię i 1 równoważnię; Boisko małe — 1 krawężnik betonowy z piaskiem dla najmłodszych.

Park Kolejowy: Boisko przy cerkwi 6000 mtr. kw. posiada 1 zjeżdźalnię i 1 równoważnię.

Park Sienkiewicza: Boisko od ul. Kilińskiego 2800 mtr. kw. posiada 1 krawężnik betonowy z piaskiem dla najmłodszych.

Park Staszica: Boisko od ul. Cegielnianej 2400 mtr. kw. posiada 1 krawężnik betonowy z piaskiem dla najmłodszych.

Al. Unji i Perla: 6000 mtr. kw. posiada 1 zjeżdżalnię, 1 równoważnię i słupy do siatkówki; **Andrzeja róg Leszno:** 6000 mtr. kw. — bez urządzeń sportowych; **Letnia 2:** 4800 mtr. kw. — częściowo zadarnione, bez urządzeń sportowych; **Brzezińska 104:** 5000 mtr. kw. — zadarnione, bez urządzeń sportowych; **Cegielniana 51:** 1600 mtr. kw. — bez urządzeń sportowych; **Rokicińska 28-b:** 4500 mtr. kw. — częściowo zadarnione bez urządzeń sportowych; **Kapliczna 3:** 650 mtr. kw. — zadarnione, bez urządzeń sportowych, przeznaczone wyłącznie dla okolicznych przedszkoli; **Dzika róg Stefana:** 2000 mtr. kw. — bez urządzeń sportowych; **Wysoka 37:** 4400 mtr. kw. — częściowo zadarnione, posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Karolewska 52:** 6400 mtr. kw. — zadarnione, bez urządzeń sportowych; **Pomorska 52:** 6200 mtr. kw., posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Sienkiewicza 46:** 6000 mtr. kw., posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Drewnowska 88:** 1200 mtr. kw., bez urządzeń sportowych; **Podmiejska 21:** 4000 mtr. kw., bez urządzeń sportowych.

Tereny dzierżawione:

Zgierska 117: 8000 mtr. kw., zadarnione, posiada 1 zjeżdżalnię, 1 równoważnię, słupy do siatkówki i krawężnik z piaskiem dla najmłodszych; **Senatorska 17:** 1200 mtr. kw., posiada 1 zjeżdżalnię i 1 równoważnię; **Pomorska 71:** 7200 mtr. kw., częściowo zadarnione, posiada zjeżdżalnię, równoważnię, tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **28 P. Strz. Kaniowskich 8:** 2000 mtr. kw., bez urządzeń sportowych; **Kopernika 51:** 2000 mtr. kw., częściowo zadarnione, bez urządzeń sportowych; **Zakątna 29:** 1125 mtr. kw., posiada 1 zjeżdżalnię i 1 równoważnię; **Abramowskiego 6, 8 i 10:** 3200 mtr. kw., posiada 1 zjeżdżalnię, 1 równoważnię, tarczę do koszykówki i słupy do siatkówki; **Urzędnicza 22:** 1050 mtr. kw., posiada słupy do siatkówki; **Łągiewnicka 52:** 2200 mtr. kw., posiada zjeżdżalnię i równoważnię; **Ceglana 14:** 2000 mtr. kw., posiada słupy do siatkówki; **Podleśna 21:** 4000 mtr. kw., posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Sosnowa 29:** 4000 mtr. kw., posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Al. 1 Maja 26:** 1200 mtr. kw. — bez urządzeń sportowych; **Drewnowska 38:** 2000 mtr. kw. — bez urządzeń sportowych; **Czerwona 8:** 4000 mtr. kw., posiada tarcze do koszykówki i słupy do siatkówki; **Sienkiewicza 42:** 4800 mtr. kw., posiada zjeżdżalnię, równoważnię i słupy do siatkówki.

Na okres od dnia 15 czerwca do 15 sierpnia 1934 roku przypadło 62 dni, w tem 10 dni świątecznych i 9 dni deszczowych; wykorzystanych na gry, zabawy i wycieczki było 43 dni.

Frekwencja na poszczególnych placach przedstawiała się następująco:

L. p.	Plac	Dziewcząt	Chłopców	Ogółem
1.	Łagiewnicka 32	29.709	21.764	51.473
2.	Park Kolejowy	15.772	5.737	21.509
3.	Zakątna 29	24.690	9.460	34.150
4.	Zgierska 117	8.920	8.735	17.655
5.	Park Poniatowskiego	9.960	4.940	14.900
6.	Brzezińska 104	5.722	4.187	9.909
7.	Podleśna 21	5.620	4.038	9.658
8.	Pomorska 71	5.100	2.300	7.400
9.	Senatorska 17	3.596	3.391	6.987
10.	Al. Unji i Perła	3.560	3.310	6.870
11.	Urzędnicza 22	2.449	3.200	5.650
12.	Sienkiewicza 42	2.350	3.060	5.410
13.	Wysoka 37	2.942	2.371	5.313
14.	Abramowskiego 6, 8 i 10	2.085	3.215	5.200
15.	Czerwona 8	2.488	1.378	3.866
16.	Rokicińska 28-b	1.831	1.436	3.267
17.	Al. 1 Maja 26	1.544	1.711	3.255
18.	Sosnowa 29	1.724	1.516	3.240
19.	Drewnowska 38	1.285	1.920	3.205
20.	Podmiejska 21	1.422	1.170	2.592
		132.769	86.840	219.609

Przeciętnie dziennie na placach bawiło się 5.177 dzieci.

Po raz pierwszy w roku bieżącym zorganizowane zostały rozgrywki między poszczególnymi placami. Inowacja ta została przez dzieci przyjęta z dużym entuzjazmem, rozgrywki cieszyły się wielką frekwencją widzów i będą kontynuowane w dalszym ciągu.

Na placu przy ul. Pomorskiej 71 zorganizowano na zamknięcie sezonu popis, połączony z rozgrywkami, na którym zebrano kwotę zł. 11, przeznaczając ją do dyspozycji Komitetu Akcji Pomocy Powodzian.

Dzięki inicjatywie p. Stanisława Kempnera, naczelnika Wydziału Zdrowotności Publicznej, w Miejskim Zakładzie Kąpielowym bezpłatnie kąpała się dziatwa. Z kąpeli tych korzystało zgórą 4000 dzieci.

W dni upalne, pod opieką wychowawczyń, urządzone były wycieczki do lasów podmiejskich, w których dziatwa, w tak bardzo sprzyjających warunkach spędzała czas na grach i zabawach.

Po skończonych zabawach dzieci odprowadzane były na ich najbliższe place.

Referat wychowania fizycznego przyszedł z pomocą, istniejącemu na terenie Łodzi Obozowi Przystosobienia Przemysłowego, wypożyczając temu obozowi sprzęt sportowy.

Jakkolwiek sezon letni Referatu w związku z rozpoczęciem się roku szkolnego został z dniem 15 sierpnia r. b. oficjalnie zakończony, to jednak sprzęt pozostawać będzie na placach do późnej jesieni, co da możliwość korzystania z niego w godzinach rannych dziatwie w wieku przedszkolnym, zaś w godzinach popołudniowych — młodzieży w wieku szkolnym.

II. Z ŻYCIA SAMORZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI.

Decyzje Komisarza Rządowego miasta Łodzi. W miesiącu sierpniu 1934 roku Komisarz Rządowy powziął ogółem 68 decyzji, przyczem w zastępstwie Rady Miejskiej — 27, a w zastępstwie Magistratu 42 decyzje.

Dla powzięcia decyzji zgłosił Wydział Prezydjalny 7, Wydział Finansowy 19, Wydział Oświaty i Kultury 1, Wydział Budownictwa 33, Wydział Gospodarczy 5, Urząd Przemysłowy I Instancji 2, Wydział Przedsiębiorstw Miejskich 2 wnioski.

2 decyzje dotyczą spraw personalnych, 4 — spraw gruntowych, 12 — spraw finansowych, 5 — spraw gospodarczych, 2 — opłat wszelkiego rodzaju, 1 — spraw organizacyjnych, 29 — spraw budowlanych, 14 — spraw podatkowych, 4 — spraw różnych.

Z ważniejszych decyzji, powziętych przez Komisarza Rządowego, należy wymienić:

1. wydanie opinii w sprawie taryfy kominiarskiej na terenie m. Łodzi,

2. przemianowanie ul. Ewangelickiej na ulicę im. Generała Bronisława Pierackiego,

3. zaniechanie wymiaru miejskiego podatku ładunkowego od ładunków kolejowych w wypadkach, gdy wymiar tego podatku jest niższy od kwoty zł. 1.—,

4. zamiana gruntów pomiędzy A. Frentzlem i A. Dreslerem a Gminą Miejską Łódź,

5. zamiana gruntów pomiędzy A. Pfeifferem, Robertem Sauerem i Eugenją Majerową a Gminą Miejską Łódź,

6. zaciągnięcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź ze Skarbu Państwa krótkoterminowej pożyczki w kwocie zł. 800.000,

7. zaciągnięcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w wysokości zł. 200.000,

8. obniżenie niektórych opłat, pobieranych przez Urząd Przemysłowy I Instancji,

9. nabycie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Marjanny Antosikowej gruntów pod regulację ulicy Brzezińskiej.

Z Komisji do opinjowania projektów budowlanych. W dniu 16 sierpnia r. b. pod przewodnictwem Komisarza Rządowego m. Łodzi — p. inż. Wacława Wojewódzkiego — odbyło się posiedzenie Komisji, mającej na celu opinjowanie pro-

jektów budowlanych, sprzecznych z zamierzeniami regulacyjnymi m. Łodzi.

W posiedzeniu tem wzięli udział: dyrektor Zarządu Miejskiego w Łodzi — p. Mieczysław Kalinowski oraz członkowie tejże Komisji pp.: M. Fein, M. Schott, J. Holecgreber, inż. W. Kwapiszewski, kierownik Oddziału Regulacji Miasta, inż. M. Kralkowski, zastępca kierownika Inspekcji Budowlanej i inż. W. Sawczyk, kierownik Oddziału Architektonicznego.

Na posiedzeniu tem Komisja rozpatrzyła 14 wniosków budowlanych, z których 3 zatwierdziła, 11 zawiesiła.

Organizacyjne posiedzenie Rady Szkolnej Miejskiej m. Łodzi. W dniu 29 sierpnia 1954 roku w lokalu Wydziału Oświaty i Kultury Zarządu Miejskiego w Łodzi odbyło się pod przewodnictwem p. dr. Skalskiego, naczelnika Wojewódzkiego Urzędu Zdrowia Publicznego w obecności delegatów władz państwowych, p. Dobrowolskiego, inspektora Szkolnego m. Łodzi, i p. Turskiego, przedstawiciela Starostwa Grodzkiego Łódzkiego, zebranie organizacyjne Rady Szkolnej Miejskiej m. Łodzi.

Po odczytaniu komunikatów o zatwierdzeniu składu osobowego Rady Szkolnej, ponownie kooptowano p. dyr. Durę i dyr. Macińskiego, poczem przystąpiono do wyborów władz i komisji Rady Szkolnej. Do Prezydium wybrano pp. dr. Skalskiego, jako przewodniczącego, dyr. Michejdę, jako zastępcę przewodniczącego i kierownika Papisa, jako sekretarza.

Do poszczególnych komisji delegowano:

Do Komisji Powszechnego Nauczania m. Łodzi pp.: prof. Lorentza, dyr. Macińskiego, mec. Opalińskiego i naczelnika Waltratusa.

Do Komisji Kwalifikacyjnej pp.: Borkowską, dyr. Fiedlera, prof. Lorentza, dyr. Michejdę, prof. Papisa, mec. Opalińskiego i naczelnika Waltratusa.

Do Komitetu Dożywiania pp.: rabina Fajnera, dr. Gutentaga, ks. prał. Kaczyń-

skiego, dyr. Michejdę, prof. Papisa, ks. pastora Wanagata i z poza Rady Szkolnej p. Moskiewiczównę, kierowniczkę szkoły powszechnej.

Do Komisji Rewizyjnej pp.: ks. prał. Kaczyńskiego, dyr. Macińskiego i z poza Rady Szkolnej p. Matwina.

Jednocześnie wybrano p. dr. Gutentaga, jako przedstawiciela Rady Szkolnej Miejskiej m. Łodzi w Kuratorskim Komitecie Kolonij Letnich.

Z Rady Budowlanej. Na 5 posiedzeniach Rady Budowlanej Wydziału Budownictwa Zarządu Miejskiego w Łodzi, odbytych w dniach 9, 16, 18, 25 i 30 sierpnia r. b. rozpatrzono ogółem 188 zgłoszonych planów budowlanych, z których zakwalifikowano do zatwierdzenia 121 planów, niezatwierdzono 4, zwrócono do uzupełnień wobec stwierdzonych braków 54, zapinowano projektów przemysłowych i handlowych 17 oraz zawieszono wykonanie na 2 lata 12 planów.

Uzupełnienie składu personalnego Komisji Opiniodawczej przy Miejskim Muzeum Historji i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów. W związku ze zdekompletowaniem Komisji Opiniodawczej przy Miejskim Muzeum Historji i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów wobec zgonu członków tej Komisji: ś. p. prof. Władysława Skoczylasa oraz ś. p. mgr. Marji Danielewiczówny — na wniosek Wydziału Oświaty i Kultury i na skutek decyzji Komisarza Rządowego m. Łodzi — p. inż. Wacława Wojewódzkiego — dokooptowany został do wspomnianej wyżej Komisji p. prof. Michał Boruciński z Warszawy.

Zarząd Miejski w Łodzi na zakup samolotu braci B. i J. Adamowiczów. Zarząd Miejski w Łodzi wyasygnował Zarządowi Okręgowemu Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Łodzi kwotę zł. 500.— na zakup samolotu braci B. i J. Adamowiczów, bohaterów lotników polskich, zdobywców Atlantyku.

Zarząd Miejski w Łodzi szerzy kulturę polską w Brazylii. Towarzystwo Oświa-

towe „Polonja“, którego siedzibą jest miasto Portoalegre w Brazylii, zwróciło się do Wydziału Oświaty i Kultury Zarządu Miejskiego w Łodzi z prośbą o zafiarowanie do organizowanej przez to Towarzystwo biblioteki im. Marszałka J. Pilsudskiego pewnej ilości książek.

W związku z tą prośbą i na skutek decyzji Komisarza Rządowego m. Łodzi — p. inż. Wacława Wojewódzkiego — Wydział Oświaty i Kultury przygotował z dubletów księgozbioru Miejskiej Biblioteki Publicznej komplet książek w liczbie 50, który został temu Towarzystwu przesłany.

W sprawie badania wody, używanej do wyrobu wędlin i pieczywa. W myśl obowiązujących przepisów (rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o dozorcze nad mięsem i o dozorcze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych) właściciele wytwórni wędliniarskich i piekarń obowiązani są co rok poddawać badaniu wodę używaną do wyrobu wędlin i pieczywa, przy czem woda powinna być badana zarówno pod względem chemicznym, jak i bakterjologicznym.

Wyniki badania wody powinny być przez właścicieli wymienionych zakładów przedstawiane Wydziałowi Zdrowotności Publicznej Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Za nieprzedstawienie wyników badania wody winni będą pociągani do odpowiedzialności karnej.

Wyniki spisu zwierząt gospodarskich w Łodzi. Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 r. o statystyce produkcji rolnej przeprowadzony został przez Wydział Statystyczny Zarządu Miejskiego w Łodzi w czasie od 2 do 14 lipca roku bieżącego spis zwierząt gospodarskich, znajdujących się na terenie Łodzi.

Spis tegoroczny wykazał, że w Łodzi znajduje się ogółem 5495 właścicieli lub posiadaczy zwierząt gospodarskich, posiadających: 4365 koni, 2069 sztuk bydła rogatego, 491 sztuk trzody chlewnej, 155 owiec i baranów oraz 329 kóz. W porównaniu z danymi z roku ubiegłego zanotować należy znaczny wzrost liczby zwierząt gospodarskich we wszystkich wymienionych grupach. W szczególności liczba koni wzrosła o 589 sztuk, t. j. blisko o 16%, bydła rogatego przybyło 191 sztuk, co stanowi wzrost 100% w stosunku do stanu z roku ubiegłego, trzoda chlewna zwiększyła się o 291 sztuk, t. j. blisko półtorakrotnie, a liczba owiec i baranów zwiększyła się nawet czterokrotnie, wreszcie liczba kóz wzrosła o 530%.

Jeżeli chodzi o rozmieszczenie zwierząt gospodarskich w poszczególnych dzielnicach miasta, to największa liczba koni przypada na III komisariat, w którym zarejestrowano 940 koni, na drugim miejscu znajduje się II komisariat z połączoną liczbą 529 koni, pozatem w VIII komisariacie zarejestrowano 437 koni. Najwięcej krów znajduje się na terenie XIV komisariatu, gdzie zarejestrowano 329 sztuk, pozatem w III komisariacie spisano 252 krów, w XII komisariacie — 251 krów, w I komisariacie — 228.

Naogół rejestracja tegoroczna nie wykazała poważniejszych zmian pod względem rozmieszczenia zwierząt gospodarskich według dzielnic miasta.

Zwierzęta gospodarskie, zwłaszcza krowy, trzoda chlewna, owce i kozy skupione są w znaczniejszych ilościach w dzielnicach, przylegających do granic miasta w przeciwstawieniu do śródmieścia, gdzie znajduje się stosunkowo nieznaczna ilość tych zwierząt.

Wyniki rejestracji przekazane zostały do Głównego Urzędu Statystycznego, który ustali stan zwierząt gospodarskich dla całego państwa.

III. RÓŻNE.

Zmniejszenie liczby miast w Polsce. Przed wejściem w życie ustawy samorządowej było w Polsce 637 miast, w tem na obszar województw centralnych przypada 221, wschodnich 68, południowych 178, zachodnich 152, na Śląsku 18 miast.

W roku zeszłym nastąpiły zmiany. Ogólna liczba miast spadła do 605. Zatem 54 miasta uległy „degradacji“. W liczbie 605 miast są 52 wydzielone. Zdegradowano do kategorii osad małe miasteczka, które, jako samodzielne gminy, musiały odwoływać się po pomoc do władz centralnych, gdyż same nie mogły pokryć nawet prymitywnych potrzeb.

Zakłady dla umysłowo-chorych w Polsce. Jak wynika, z ostatnich danych statystycznych, ogólna liczba specjalnych zakładów dla umysłowo-chorych na terenie całej Polski wynosi 57, w których liczba łóżek wynosiła 12.689. Poza tem istnieje w Polsce 15 oddziałów dla umysłowo-chorych przy szpitalach ogólnych, w których liczba łóżek stanowi 661. W Warszawie istnieje 5 zakładów specjalnych z 409 łózkami i 2 oddziały przy szpitalach z 210 łózkami; na województwa centralne przypada 12 zakładów specjalnych z 2.510 łózkami i 2 oddziały z 95 łózkami, na województwa wschodnie — 5 zakłady specjalne (278 łózek) i 3 oddziały przy szpitalach (156 łózek), na województwa zachodnie 11 zakładów specjalnych (7.580 łózek) i 2 oddziały (50 łózek), oraz w województwach południowych istnieje

6 zakładów specjalnych z 1.912 łózkami i 4 oddziały przy szpitalach z 1.912 łózkami.

Śmiertelność z gruźlicy. W związku z Międzynarodowym Zjazdem związku przeciwgruźliczego, który się odbył we wrześniu r. b. w Warszawie, należy przytoczyć, że według danych prof. Karwowskiego i d-ra Grodeckiego, największą śmiertelność z gruźlicy wykazują Węgry i zaraz po nich Polska, mianowicie: na 10,000 mieszkańców umiera z gruźlicy 19,1 na Węgrzech, 17,7 w Polsce, 16,1 w Czechosłowacji, 15,9 w Austrii, 14,1 we Francji, 13,1 w Szwecji, 7,9 w Anglii, 7,5 w Niemczech, 6,7 w Belgji, 6,4 w Holandji.

W statystyce z miast polskich widnieją następujące liczby: w r. 1917 na 10,000 mieszkańców umierało z gruźlicy; w Warszawie 97,4 w Krakowie 50,5, we Lwowie 64,6, w Poznaniu 52,9. W roku 1932 — w Warszawie 18,4, w Krakowie 16,5, we Lwowie 15 i w Poznaniu 19.

Poradni przeciwgruźliczych jest w Polsce 341 (w r. 1920 — 30), łóżek szpitalnych dla gruźlików 3,461 (w r. 1920 — 1.647), sanatorjów 49 (w r. 1920 — 18), łóżek sanatoryjnych 5,219 (w r. 1920 — 1.821), prewentorjów — 18, (w r. 1920 — żadnego).

Wydatki na walkę z gruźlicą wyniosły w roku 1931/1932: z funduszków rządowych 771,248 zł. (ogólna suma wydana na walkę z chorobami 3,069,570 zł.), z funduszków samorządowych i ubezpieczeń społecznych 12 proc. ogólnych wydatków na walkę z chorobami.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

za czas od 1 kwietnia do 31 sierpnia 1934 r.

NAZWA RACHUNKU	Bilans otwarcia na dz. 1. IV. 1934 r.		Obroty od 1 IV. do 31.VII. 1934 r.		Obroty w miesiącu sierpniu 1934 r.		Ogółem obroty od 1. IV. do 31. VI I 1934 r.	
	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.
Kasa	—	—	6,402,337.58	6,389,880.94	1,360,456.57	1,299,707.01	7,762,794.15	7,689,587.95
Wydatki budżetowe	—	—	4,911,444.77	141,409.43	1,992,136.88	30,836.84	6,903,581.65	172,246.27
Dochody budżetowe	—	—	35,220.—	6,131,109.45	10,069.38	2,526,886.99	45,289.38	8,657,996.44
Zakłady Miejskie	—	—	565,575.72	154,553.92	161,191.39	20,544.70	726,767.11	175,098.62
Instytucje kredytowe	—	—	6,369,899.82	6,340,284.12	1,450,906.13	1,497,187.81	7,820,805.95	7,837,471.93
Zobowiązania z tyt. wyk. budżetu	—	—	4,674,890.76	3,013,380.96	724,363.70	570,613.25	5,399,254.46	3,583,994.21
Sumy przechodnie	—	—	4,881,564.76	7,312,611.67	1,904,472.59	1,804,294.88	6,786,037.35	9,116,906.55
Weksle obce	—	—	333,100.—	333,340.33	33,000.—	33,000.—	366,100.—	366,340.33
Zaliczki	—	—	2,202,398.29	535,368.56	525,835.74	88,240.40	2,728,234.03	623,608.96
Dłużnicy i wierzyciele	—	—	1,445,794.39	1,339,346.03	96,993.79	99,597.28	1,542,788.18	1,438,943.31
Akcepty	—	—	242,000.—	569,757.68	103,000.—	236,928.—	345,000.—	806,685.68
Depozyty walorowe i obce	—	—	47,286.50	13,586.68	7,104.10	7,268.10	54,390.60	20,854.78
Deponenci	—	—	13,586.68	47,286.50	7,268.10	7,104.10	20,854.78	54,390.60
Pożyczki krótkoterminowe	—	—	100,000.—	—	—	100,000.—	100,000.—	100,000.—
Przedsiębiorstwa komunalne	—	—	317,031.15	220,214.15	85,820.65	140,409.66	402,851.80	360,623.81
	—	—	32,542,130.42	32,542,130.42	8,462,619.02	8,462,619.02	41,004,749.44	41,004,749.44

W dniu 10-go sierpnia 1934 roku zmarł

ks. dr. Wincenty Zaremba - Tymieniecki
pierwszy biskup Djecezji Łódzkiej

W Zmarłym traci miasto Łódź, wielkiego
Pasterza-Jałmużnika oraz wybitnego i niestrudzonego
Działacza społecznego.

Cześć Jego Pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

Dnia 11 sierpnia 1934 roku zmarła, przeżywszy lat 55

Ś.†P.

Marja Kołodziejczykowa

piastunka Wydziału Opieki Społecznej

Cześć Jej pamięci.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

Dnia 14 sierpnia 1934 roku zmarła, przeżywszy lat 27

Ś.†P.

Marja Barbara Danielewiczówna

sekretarka Wydziału Oświaty i Kultury

Cześć Jej pamięci.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

Dnia 4 września 1934 roku zmarł, przeżywszy lat 45

Ś.†P.

Stanisław Dymkowski

Referent Wydziału Oświaty i Kultury

Cześć Jego pamięci.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

Dnia 8-go września 1934 roku zmarł, przeżywszy lat 37

Ś. † P.

Zygmunt Elmrych

emeryt miejski

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

RUCH SŁUŻBOWY PRACOWNIKÓW ETATOWYCH

ZA MIESIĄC SIERPIEŃ 1934 ROKU

A. PRZENIESIENIA:

a) urzędnicy:

1. Köhler Brunon, referent Urzędu Kontroli Miejskiej, przeniesiony z dniem 1. VIII. 1934 roku na stanowisko zastępcy kierownika Oddziału Rachuby z dotychczasowym uposażeniem.

2. Błaszczyk Zygmunt, rejestrator Wydziału Prezydjalnego, przeniesiony z dniem 1. VIII. 1934 roku na stanowisko sekretarza Inspekcji Budowlanej z dotychczasowym uposażeniem.

b) niżsi funkcjonariusze:

5. Strübing Jadwiga, sprzątaczką Wydziału Gospodarczego, przeniesiona z dniem 21. VIII. 1934 roku na stanowisko woźnej szkoły powszechnej z dotychczasowym uposażeniem.

B. MIANOWANIA:

a) urzędnicy:

1. Koszańska Cecylja, niższa funkcjonariuszka Wydziału Zdrowotności Publicznej, mianowana z dniem 1. VIII. 1934 roku urzędniczką tegoż Wydziału z dotychczasowym uposażeniem.

C. PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU:

1. Radwański Ryszard, nauczyciel Gimnazjum Miejskiego — z dniem 1. VIII. 1934 roku.

2. Rucińska Władysława, nauczycielka Miejskiej Szkoły Handlowej — z dniem 1. VIII. 1934 roku.

3. Dr. Goldenberg Arkadiusz, nauczyciel Miejskiego Seminarjum Nauczycielskiego i Gimnazjum im. J. Piłsudskiego — z dniem 1. VIII. 1934 roku.

D. SKREŚLENIA Z POWODU ŚMIERCI:

Niższa funkcjonariuszka — Kołodziejczyk Marja — niania II Miejskiego Domu Wychowawczego — z dniem 11. VIII. 1934 roku.

OKÓLNIK NR. 20.

DO
WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW I BIUR
ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

PRZEDMIOT:
UPORZĄDKOWANIE I PRZEKAZANIE
CENTRALNEJ SKŁADNICY AKT ZA-
KONCZONYCH I NIEPOTRZEBNYCH
DO BIEŻĄCEGO URZĘDOWANIA AKT
ZA CZAS DO DNIA 1 STYCZNIA 1932 r

Okólnikiem Nr. 2-I. Og. 470 z dnia 16 lutego 1955 roku wszystkie Wydziały, Urzędy i Biura Zarządu Miejskiego zostały wezwane do nadesłania Wydziałowi Prezydjalnemu w terminie do dnia 1 kwietnia 1955 roku w porozumieniu z kierownictwem Archiwum Miejskiego, wykazu szczegółowego podziału swych akt na grupy i kategorie, zgodnie z § 25 „Instrukcji o archiwowaniu akt zakończonych Magistratu m. Łodzi”.

Wobec tego, że dotychczas nie wszystkie Wydziały, Urzędy i Biura Zarządu Miejskiego w Łodzi wykazów tych dostarczyły, wyznacza się dzień 1 listopada 1954 roku, jako termin prekluzyjny załatwienia tej sprawy.

W myśl § 56 powyższej Instrukcji „akta zakończone i przechowywane w kancelariach Wydziałów (Urzędów) mimo upływu 2-ech lat od daty ich zakończenia, winny być uporządkowane zgodnie z zasadami Instrukcji kancelaryjnej i niniejszej Instrukcji oraz przekazane Centralnej Składnicy Akt do dnia 1 października 1955 roku”.

Ze względu na to, że nie wszystkie Wydziały, Urzędy i Biura Zarządu Miejskiego w Łodzi do postanowienia tego zastosowały się, powołując się na pismo Archiwum Akt Dawnych Nr. dz. I Arch. 41 z dnia 18 stycznia 1954 roku, wzywa się do uporządkowania i przekazania Centralnej Składnicy Akt w terminie nieprzekraczalnym do dnia 1 grudnia 1954 roku wszystkich zakończonych i niepotrzebnych do bieżącego urzędowania akt za czas do dnia 1 stycznia 1952 roku.

Zaznacza się, że zgodnie z zarządzeniem Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego zwalnia się Wydziały, Urzędy i Biura Zarządu Miejskiego przy porządkowaniu akt zakończonych od obowiązków, nałożonych § 11 „Instrukcji o archiwowaniu akt zakończonych Magistratu m. Łodzi”.

Łódź, dnia 27 sierpnia 1954 roku.

Komisarz Rządowy m. Łodzi

(—) W. Wojewódzki

(inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

OKÓLNIK NR. 21.

DO
WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW I BIUR
ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

PRZEDMIOT:
OPRACOWANIE ZAMIERZEŃ SKAR-
BOWYCH ZARZĄDU MIEJSKIEGO
W ŁODZI NA ROK ADMINISTRACYJNY
1935/36

Polecam wszystkim Wydziałom, Urzędom i Biurom Zarządu Miejskiego w Łodzi niezwłocznie przystąpić do ułożenia swych zamierzeń skarbowych na rok administracyjny 1955/56.

Zamierzenia skarbowe powinny być nadesłane Oddziałowi Rachuby Wydziału Finansowego w 10-ciu egzemplarzach w terminie nieprzekraczalnym do dnia 1 października 1954 roku. Należy je ułożyć dla każdego biura, urzędu i instytucji miejskiej oddzielnie, przy czem każda pozycja powinna być bezwzględnie szczegółowo umotywowana.

Budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 nie będzie już uwzględniał w dziale I — Zarząd Główny — poszczególnych kredytów wydziałowych o charakterze wspólnym wszystkim biurom, jako to: pobory, ubezpieczenia społeczne, komorne, naprawy budowlane, opał, światło, telefony, materiały kancelaryjne, utrzymanie czystości i t. p. W dziale tym na każdy z tych kategorii wydatek przewidziany zostanie kredyt ogólny, a jedynie uzasadnienie wydatku obejmować będzie sumy wydziałowe.

Zasadniczo kredyty na pobory, ubezpieczenia społeczne i bilety tramwajowe dla wszystkich pracowników oraz na telefony prelimitować będzie Wydział Prezydjalny, kredyty na komorne, opał, utrzymanie czystości, umebłowanie biur, przewóz końmi i samochodami oraz umundurowanie, bieliznę odzież i obuwie — Wydział Gospodarczy; na światło elektryczne i gazowe oraz siłę — Wydział Przedsiębiorstw Miejskich; na naprawy budowlane i instalacyjne — Wydział Budownictwa.

Poszczególne Wydziały, Urzędy i Biura Zarządu Miejskiego w Łodzi muszą jednak z wyżej wymienionymi Wydziałami ściśle współpracować oraz udzielać im niezbędnych wyjaśnień i pomocy w przypadkach zachodzącej konieczności.

Wydziały: Prezydjalny, Budownictwa, Gospodarczy oraz Przedsiębiorstw Miejskich, niezależnie od podania wysokości kredytów na poszczególne wyżej podane wydatki interesowanym Wydziałom, Urzędom i Biurom Zarządu Miejskiego, nadesłać w terminie do dnia 1 października 1954 roku w 10-ciu egzemplarzach Oddziałowi Rachuby Wydziału Finansowego wykazy tych kredytów.

Na materiały kancelaryjne należy prelimitować zł. 8.— rocznie na pracownika biurowego i zł. 40.— rocznie na maszynę; kredyty na druki oraz na artykuły techniczno-kreślarskie zapreliminują właściwe Wydziały. Kredyty na oprawę ksiąg należy zapreliminować jedynie w wypadku konieczności korzystania z usług introligatorni prywatnej. Kredyty na prenumeratę pism i zakup książek należy zapreliminować w porozumieniu z Wydziałem Prezydjalnym. Kredyty na herbatę należy zapreliminować w wysokości 0,5 kg. herbaty rocznie na 1 pracownika; cukier tylko na posiedzenia komisyjne. Cenę cukru i herbaty poda Wydział Gospodarczy. Cenę prania 1 kg. bielizny ustala się na zł. 0,70.

Ze względu na ciężki stan finansów miejskich oraz szczupłość dochodów polecam wydatki na rok administracyjny 1955/56 prelimitować w granicach najniezbędniejszych potrzeb, a to w celu umożliwienia mi uzyskania pewnych oszczędności z budżetu zwyczajnego na konieczne do zrealizowania w sezonie letnim 1955 inwestycje oraz przeznaczenia w myśl zarządzeń władz nadzorczych poważnych sum na pokrycie niedoborów budżetowych z lat ubiegłych.

W celu nadania budżetowi Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 charakteru jednolitego, Wydziały, Urzędy i Biura winny wzorować się przy układaniu i uzasadnianiu swych zamierzeń skarbowych na budżecie Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1954/55.

Wszelkich bliższych wyjaśnień udzieli na żądanie naczelnik Wydziału Finansowego wzgl. kierownik Oddziału Rachuby tegoż Wydziału.

Za terminowe i ściśle wykonanie niniejszego okólnika odpowiedzialni są pp. naczelnicy wzgl. kierownicy poszczególnych Wydziałów Urzędów i Biur Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Łódź, dnia 28 sierpnia 1954 roku.

Komisarz Rządowy m. Łodzi

(—) W. Wojewódzki

(Inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi wydzierżawi z dniem 1 października 1954 roku lokal wraz z urządzeniem po b. Miejskim Kinematografie Oświatowym, mieszczącym się przy Wodnym Rynku Nr. 44.

Reflektanci, po zapoznaniu się z warunkami dzierżawy, które otrzymać można w Wydziale Oświaty i Kultury (ul. Piramowicza Nr. 10, I piętro, pokój Nr. 6), złożą pisemne oferty najpóźniej do dnia 20 września r. b. w tymże Wydziale Oświaty i Kultury.

Zarząd Miejski zastrzega sobie prawo wyboru oferenta bez względu na proponowane przez tegoż warunki.

Łódź, dnia 8 września 1954 roku.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

OGŁOSZENIE

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkowitą lub częściową mięsa, szmalcu i wyrobów masarskich do instytucyj miejskich w okresie czasu od dnia 1 października 1954 roku do dnia 1 stycznia 1955 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzania w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasiągnąć bliższych informacyj.

Oferty należy składać tamże do dnia 21 września 1954 roku, godziny 10-ej rano, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dnia 8 września 1954 roku.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkowitą lub częściową do instytucyj miejskich nabiału, t. j. jaj, masła i śmietany w okresie czasu od dnia 1 października 1954 roku do dnia 30 marca 1955 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzania w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasiągnąć bliższych informacyj.

Oferty składać należy tamże do dnia 21 września 1954 roku, godziny 13-ej, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dnia 8 września 1954 roku.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkowitą lub częściową żytniego i pszennego pieczywa do instytucyj miejskich w okresie czasu od dnia 1 października 1954 roku do dnia 31 grudnia 1955 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzenia w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasięgnąć bliższych informacji.

Oferety należy składać także do dnia 21 września 1954 roku, godziny 11.50 rano, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dnia 8 września 1954 roku.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkowitą lub częściową mleka pełnowartościowego, niepasteryzowanego, zawierającego co najmniej 50/0 tłuszczu, do instytucyj miejskich w okresie czasu od dnia 1 października 1954 roku do dnia 31 marca 1955 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzenia w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasięgnąć bliższych informacji.

Oferety składać mogą tylko producenci także do dnia 24 września 1954 roku godziny 12-ej w południe, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dnia 8 września 1954 roku.

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI.

OGŁOSZENIE.

Osmulski Albin, zam. w Łodzi przy ul. Gęsiej Nr. 9, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prawo jazdy dorożkarskiej, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Rotsztajn Pinkus, zam. w Łodzi przy ul. Młynarskiej Nr. 15, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Domański Feliks, zam. w Łodzi przy ul. Młynarskiej Nr. 8, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, na prawo jazdy dorożkarskiej, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Firma: „B-cia Glass”, Łódź, ul. Sienkiewicza Nr. 57, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Szulim Deresz, zam. w Łodzi przy ul. Kolejnej Nr. 11, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie zakładu przetapiania cynku, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Fajman Jakub, zam. w Łodzi przy ul. Nad Łódką Nr. 21, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE

J. Sonszajn, zam. w Łodzi przy ul. Północnej Nr. 29, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie fabryki waty, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Chana Torończyk, zam. w Łodzi przy ul. Brzezińskiej Nr. 55, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie herbaciarni, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Fiszel Dimant, zam. w Łodzi przy ul. Aleksandryjskiej Nr. 19, zagubił kartę rzemieślniczą, wydaną przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Otton Szejnberg, zam. w Łodzi przy ul. Zgierskiej Nr. 114, zagubił kartę rzemieślniczą, wydaną przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Ogłaza Eugenjusz, zam. w Łodzi przy ul. Łągiwnickiej Nr. 58, zagubił kwit kaucyjny na sumę złotych 91.—, wydany w marcu 1927 roku przez Zarząd Miejski w Łodzi.